

KURDISTAN PRESS

ROJNAMA HEFTEYÎ • HAFTALIK GAZETE

•Tel; [46] Ø8-29 83 32

•Telex; 131 42

•Telefax; Ø8-29 50 56

PRICE

BIHA • FİYAT

2.5 DM

5 Skr

3 G

2.5 Sfr

1 £

1.5 \$

DEĞİŞİK AVRUPA ÜLKELERİNDE YAPILAN YAYGIN EYLEMLERLE

Halepçe Jenosidi protesto ediliyor!

**Kürdistan'da
devlet
terörüne son**

SAYFA 2

**Politika perwerde
biyaniyan
li Swêdê**

RÛPEL 4

**Divê jin
baweriya xwe
bi xwe bînin**

RÛPEL 5

□□□ Siirt'te ortaya çıkarılan ve kamuoyunda "Kasaplar Deresi" olayı olarak bilinen toplu mezarlıkla ilgili İngiltere'de faaliyet gösteren Kuzey Kürdistan ve Türkiyeli örgütler ortak bir bildiri yayınladılar.

"Kasaplar Deresi"nde ortaya çıkarılan toplu mezarlıkla ilgili İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher, Dışişleri Bakanı ve İngiliz politik partilerine ayrıca bir mektup gönderen örgütlerin yayınladıkları ortak bildiri metninin tümü şöyle:

"Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin Avrupa ve uluslararası kuruluşların tartışma gündemine girdiği bir dönemde, Türkiye Cumhuriyeti Devleti Kürdistan'a ilişkin yeni baskı politikaları geliştiriyor. Türk devleti 400.000'i aşkın ordusunun silahlı gücü ile Kürdistan'da terör estiriyor. Kürt ulusunun kendi kaderini serbestçe tayin etme hakkı dahil her türlü ulusal ve demokratik istemini zorla, kanla bastırıyor. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği olarak bilinen sömürge valisi komutasında Türk devleti Kürt ulusuna karşı ilan edilmemiş bir savaş veriyor.

Türkiye Devleti Kürt ulusal kurtuluş mücadelesini bastırmak için her türlü insanlık dışı yöntemlere başvuruyor. Köy koruculuğu sistemi ile Kürtlerin

ulusal birliğini parçalayıp Kürd'ü Kürd'e kısırdırma politikası güdüyor. Kürdistan'ı boyunduruk altında tutabilmek için devletin askeri harcamalarını sürekli artırıyor. En geniş yetkilerle donatılan resmi adıyla Olağanüstü Hal Bölge Valiliği olarak tanımlanan sömürge valiliği eliyle Kürdistan'da tamamen keyfi bir yönetim sürdürüyor. Mardin'e bağlı Cizre'nin

Yeşilyurt köyünde yaşayan halka Türk devletinin kolluk kuvvetleri tarafından zorla insan pisliği yediriliyor!

Devletin Kürdistan'da uyguladığı baskı ve terör politikasının bir başka örneği de Siirt'teki "Kasaplar Deresi" olayıdır. Siirt'in Kasaplar Deresi olarak bilinen kesiminde, başboş dolaşan köpeklerden birinin ağzında insan ayağı görülmesi üzerine belediye çöplüğünde toplu bir mezarlık olduğu ortaya çıkmıştır. Sömürge valisi Hayri Kozakçıoğlu "sadece üç cesetten haberim var" diyerek işkence ve çatışmalarda

öldürülenlerin bu çöplüğe atıldığını itiraf etmek zorunda kaldı. Üç ya da üçyüz insanın katledilmiş olması olayın vahşetini ortadan kaldıramaz! Bölge halkı yüzlerce insanın toplu bir şekilde katliamının gerçekleştirildiğinden endişe etmektedir.

Türkiye hükümeti bir yandan Türkiye'nin demokratik bir ülke olduğunu, Türkiye'de işkence olmadığını ve insan haklarına saygı duyulduğunu dünya demokratik kamuoyuna göstermek için uluslararası işkenceyi önleme sözleşmesine ve insan hakları konusundaki benzeri antlaşmalara imza atıyor ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'na tam üye olmak için yoğun çabalar sürdürüyor. Öte yandan Uluslararası Af Örgütü'nün, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun ve hatta Amerikan Senatosu'nun Türkiye ile ilgili raporları bile Türkiye'de işkencenin sistemli bir şekilde yapıldığını, insanlara düşüncelerinden dolayı ağır baskılar uygulandığını ve Kürtlerin ulusal ve demokratik haklarının tanınmadığını açıkça belirtiyor.

Biz aşağıda imzaları bulunan parti ve örgütler, bütün devrimci ve demokratları, insan hakları konusunda duyarlı olan kişi ve kuruluşları Kasaplar Deresi Katliamı'ndan sorumlu tuttuğumuz Türkiye devletini teşhir etme çabalarımıza yardımcı olmaya ve yıllardır baskı altında tutulan Kürt ulusu ile dayanışma ve mücadelelerine destek vermeye çağırıyoruz. **Siirt Katliamının Hesabını Soralım! Kürdistan'da Katliamlara Son! Ordunun Kürdistan'daki İşgalci Varlığına Son!"** diye sona eren bildiriye şu örgütlerin imzaları bulunuyor: **Kürdistan Kurtuluş Partisi (Rizgari), Devrimci Yol, Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi (TKSP), Türkiye Birleşik Komünist Partisi, Kürdistan Öncü İşçi Partisi (KÖİP), Sosyalist Parti (SP).**

"Kürdistan'da Devlet Terörüne Son!"

Cinayetler!

Kurdistan Press'in 21. sayısında, gazetesinin kapasitesini de aşan uzunca bir değerlendirme yazısı yayınlanmıştır. "Militarizmin Katliam ve Sürgün Planı" ana başlığı ile yayınlanan yazıda, bölgedeki son gelişmeler ile PKK'nın bir değerlendirmesi yapılmıştır.

O dönemde içinde kadın ve çocukların bulunduğu 30 sivil Kürt öldürülmüştü. Olayın hemen ardından Bürksel'de bir basın toplantısı düzenleyen ve PKK adına olayı üstlenen kabadayının bu gün nerede, ne yaptığını pek bilmiyoruz. Ancak, daha sonra PKK Genel Sekreteri bu tür olayların MİT tarafından Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketi'ni tahrir etmek için yapıldığını açıklama ihtiyacı duymuştu. Avrupa'daki Newroz saldırılarının da.

Aradan iki yıla yakın bir zaman geçti. Yukarıda sözünü ettiğimiz yazıda işaret edilen konuların pek çoğunun bu gün hayata geçtiğini görmek oldukça üzücü ve öğreticidir. Örneğin, yazının son bölümünde şu ifadeler var: "Bölge Valiliği'nin oluşturulmasından sonra, saldırıya geçen devlet güçleri, arka arkaya PKK'lı olduklarını iddia ettikleri silahlı insanları vurmaya başladılar. TC burjuva basını 'Haklarından geldik', 'Yok olacaklar', 'Eşkiya cezasını buldu' gibi manşetlerle olayları vermeye başladı. Ama, dünya basınında TC militarizminin imha ettiği bu insanlarla ilgili en ufak bir haber dahi yer almıyordu. Çünkü, yaratılan hava böyleydi. Çünkü dünya basınında yaratılan olaylar 'Jenosid', 'Kitle katliamı' olarak verilmişti."

Bu gün bu olaylar, 1987'nin çok daha ötesinde. Çok daha boyutlu. Sömürge Valisinin bizzat planlayıp yönettiği operasyonlarda her gün insanlar katlediliyor. Köyler basılıyor. Toplu tutuklamalar yapılıyor. Ne dünya kamuoyundan ve ne de Türkiye'deki demokratik ve sosyalist siyasal güçlerden katledilen insanlarla ilgili bir protesto sesi yükselmüyor. Bunun en son ve trajik örneği aylarca basına verilen açık bilgilerle izlenen ve nihayet bir evde kısırılarak 5 arkadaşı ile birlikte katledilen Numan Bağcı olayıdır.

Hatırlanacağı üzere önce bu 5 kişilik grupla ilgili olarak basına son derece detaylı haberler verilmişti. Nerelerde dolaştıkları, nerelerde saklandıkları, kaç silahları bulunduğu, silahların markaları ve benzeri bilgiler. Katliam bu kadar açık, bu kadar planlı ve böylesine hayasızca düzenlendi. Ve bir sabah gazeteler, 5 kişinin Bismil Belediye Başkanı'nın kardeşinin evinde kısırılarak, çatışma sonucu (!) ölü olarak ele geçirildiklerini yazdılar. Oysa olay düpedüz planlı bir infaz, kararlaştırılmış bir cinayetti!..

TC, Kürdistan'da çok açık oynuyor. Saklısız. Gizlisiz. Haince. Kanlı ve acımasız planlarını birer birer uyguluyor. O kadar ki, cinayetlerine bile tepki duyan kalmadı.

Kasaplar Deresi mi? O'nun Kürt hareketi ile ilgisi dolaylıdır. Direkt ilişkisi iktidar edenlerin kendi iç çelişmelerinin dışı vuran malzemelerinden biridir. Kürt hareketi, sorunun kim vurduya gitmemesi için gereğinden çok daha duyarlı olmak zorunda...

Orhan KOTAN

Cinayetan!

Di hejmara 21-emîn a Kurdistan Pressê de lêkolîneke dût û dirêj hatibû weşandin. Lêkolîn di bin navê "Planên Qetliam û Sirgûn a Militarîzmê" hatibû nivîsîn, di wê nivîsê de rewşa dawî ya herêma û PKK'ê hatibû nîqşkirin.

Di dema weşandina wê nivîsê de li Mêrdînê 30 kes hatibû kuştin, zêdeyê wan jî jin û zarok bûn. Piştê wê bûyerê mirovekî li ser navê PKK'ê li Brükselê civîneke çapemenî çêdikir û berpirsiyariya bûyerê ser navê PKK'ê qebûl dikir. Lê îro kes nîzane ew mirovê "qebadayî" li kî derê ye û çî dîke. Lê Sekreterê Giştî ya PKK'ê jî digot, ev bûyerên weha li dijî Tevgera Rizgariya Netewî ya Kurdistanê jî alî MIT'ê ve tîrî terfîkirin. Herweha berpirsiyariya êrişên li ser şevên newrozê jî qebûl nedikir. Ji ser van bûyer û lêkolîna Kurdistan Press'ê du sal derbas bûn, lê mixabin em dibînin ku gelek tesbîtên lêkolîna me roj bi roj dikevin jîyanê.

Di dawîya wê lêkolînê de ev tesbîtên han hebûn; "Piştî pêkanîna 'Valîtiya Heremî' hêzên dewletê dest bi êrişê kirin û li ser hev mirovên çekdar bi tohmata PKK'ê bûnê kuştin. Çapemeniya burjuwaziya Tirk wan bûyeran di bin manşetên weh da; 'Ew Neman', 'Emê Koka Wan Rakin', 'Eşkiya Cezayê Xwe Dît'. Lê mixabin di çapemeniya dinê de di derheqê wan mirovên ku dihatin kuştin xetekî jî nedihat nivîsîn. Ji ber ku çapemeniya dinê bûyerên ku li herêma çêdibûn di bin manşetên 'Jenosîd', 'Qetliama Teyavî' de belav dikirin. Li ser êrişên hêzên Tirkî nedisekinîn."

Êdî bûyerên îro yê ji sala 87'ê buhurtiye. Valiyê Kolonî bi xwe plan û fermanîyê qetliaman dimeşîne. Her roj mirovên Kurd tîrî kuştin. Zordestî li gundiyan tîrî kirin, bi qefle qefle mirovan digirin. Ji bo mirovên ku tîrî kuştin ne ji raya giştî ya dinê, ne jî hêzên demokratîk û sosyalîstên Tirk deng dernakeve.

Di wî warê de nimûneya herî vekirî kuştina Numan Bağcı û hevalên wî ne. Ji rojnamên Tirk re pêşî di derheqê wan de melûmat hat dayîn û paşê jî di malekî de di ser wan de girtin û kuştin.

Wek li bîre di derheqê wan 5 kesan de melûmatên gelek bi tewsiyat di rojnamên Tirkî de cîh girtibûn. Li kî derê dimînin, çawa xwe vedîşîrin û li kîjan mintiqan digerin, di destê wan de çend çek hene, markeyên wan çî ne û melûmatên wek wan yeko yeko di rojnaman de hat nivîsîn. Bi wî awayî qetliam bi awakî vekirî û bi plan hat terfîkirin. Û paşê rojekê rojnaman nivîsandin gotin; 5 kes di mala birayê Reîsê Beledîya Bismilê de netîca şerekî hatin kuştin.

Lê bûyer bi xwe ne welê bû. Qetliamêkî bi plan û înfazekî bi biryar bû!. Dewleta Tirk li Kurdistanê vekirî dileyize. Bi eşkere planên qetliamê yeko yeko tethîq dike. Gihîştîye radeyekî wisa ku êdî kes li hember qetliamên wî reaksiyon jî nîşan nade.

Bûyera (Kasaplar Deresi)!.. Ev bûyer tevgera Kurdî endîrekt eleqeder dike. Eşkerebûna wê bûyerê di eslê xwe de netîca nakokiyên hêzên îqtidarê ye. Divê tevger Kurd hîn hessastir be û bala xwe bide ser doza xwe ya netewî û nehêlî ku ev doz têk biçî.

“Irak çocuklara işkence yapıyor!”

Irak-İran savaşında ateş-kes'in sağlanmasından sonra, Irak'ın ülke içinde uyguladığı devlet terörü uluslararası planda gündeme getiriliyor. Kürt halkına karşı soykırım politikası güden Irak rejiminin, tutuklu Kürt ailelerinin çocuklarına yaygın bir biçimde işkence yaptığı Uluslararası Af Örgütü'nün Mart ayı bülteninde gündeme getirildi.

Af Örgütü'nün bülteninde, Irak cezavelerinde işkencenin sistematik olarak devam ettiği ve işkencenin bebek yaşta çocuklara da uygulandığı belirtildi. Bültende ailelere karşı yapılan işkencelerde çocukların tehdit aracı olarak kullanıldığı, ana ve babalarının gözleri önünde çocuklara işkence yapıldığı belirtilerek, çocuklara yapılan işkencede, kırbaçlama, elektrik şoku, kaba dayak ve cinsel kötü muamele metodlarının kullanıldığı vurgulanıyor.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'na başvuran Af Örgütü, BM İnsan Hakları Komisyonu'nu, Irak'ın insan haklarını ihlal eden uygulamalarını araştırmaya ve acil önlemler almak için girişimlerde bulunmaya çağırıyor. Yetişkin ve çok küçük yaşlardaki çocuklara yapılan işkencelerle ilgili Af Örgütü'ne ulaşan bilgilerde bir görgü tanığı Kürt çocuğu şunları dile getiriyor:

“1984 yılının son aylarında tutuklanarak 5 ay Al-Karkh İstihbarat Dairesi'nde tutuklu kaldım. Annem, 3 kız, 3 erkek kardeşim ve yaşları 5 ila 15 arasında olan 5 çocukla birlikteydik. Bu 5 çocuğa elektrik şoku ve falakayla işkence yapıldı.”

Görgü tanığı, Al-Karkh İstihbarat Dairesi'nde süt bebesi çocuklara da işkence yapıldığına şahit olduğunu, süt bebesi çocukların analarının yanlarından alınarak yan hücrelere konulduğunu, anaların zor durumda bırakılarak ifadeye zorlandığını belirtiyor.

Af Örgütü, Irak'ın, gerek kendi yasalarına ve gerekse uluslararası yasalara aykırı davranarak, çocukları idam cezasına çarptırıldığını, keyfi olarak tutukladığını, tutuklanan çocukların kaybolduğunu, kötü muameleyle tabi tutulduklarını yayınlamış olduğu bülteninde dile getiriyor. Af Örgütü, Irak'ın uluslararası yasaları hiçe saydığını belirterek, Irak'ı uluslararası yasalara uymaya davet ediyor. İşkence sonucu öldürülen, işkence gören ve kaybolan çocukların çoğunun Irak Kürdistan Demokrat Partisi taraftarlarının çocukları olduğu belirtilen bülteninde, ayrıca idam edilen bazı çocukların isim listesi de yer alıyor. Bu listeye göre idam edilen Kürt çocuklarından bazıları şunlar:

Rızgar Abdullah 16 yaşında, 28 Aralık 1987 günü Musul Askeri Kampı'nda idam edilen 14 Kürt'ten biri.

İsmail Esad ve Latif Adil, 15 yaşlarında, 18 Kasım 1987'de Faideh Askeri Garnizonu'nda idam edilen 9 Kürt'ten biri.

Segvan Halid Ali, (15) ve Heval Mıšo Miho, (17), 10 Aralık 1987'de Faideh Askeri Garnizonu'nda idam edilen 8 Kürt'ten ikisi.

Abdurahman Ahmed Hacı, 17 yaşında, 1984'de tutuklandı ve 1 Kasım 1985'de Bağdat yakınlarında bulunan Ebu Garip zında

nında idam edildi. 4 gün sonra cesedi ailesine teslim edildi.

Af Örgütü bülteninde yer alan olaylar, Irak'ın Kürt halkına karşı yaptığı barbarlıklardan sadece bir kaç örnek. Ancak, Irak yetkilileri Uluslararası Af Örgütü'ne ulaşan bu olaylardan sadece, Ebu Garip Cezaevinde 1985 yılında idam edilen **Abdurahman Ahmed Hacı**'nin ölüm olayını doğruladı.

Ayrıca, Ocak 1987'den itibaren 17 ile 23 yaşları arasında 29 Kürt çocuğu hiç bir soruşturmaya tabi tutulmadan idam edildi. İdam edilen 29 çocuktan **Dara Huseyin**, **Diler Mahmud Ali** ve **Salah Ömer** 17 yaşındaydılar. Bültende ayrıca, Mart-Nisan 1986 tarihleri arasında Erbil'de 15 öğrenci'nin toplu halde kurşunlanarak öldürüldüğü de belirtilmekte.

1987 yılı içinde Irak'ta, aralarında 17 çocuğun bulunduğu 360 Kürt'ün idam edildiği Uluslararası Af Örgütü'ne ulaşan bilgiler arasında yer almakta.

Irak devleti yaptığı katliamlar yanında, bir de işkencede ve kurşuna dizerek katlettiği insanların ailelerinden işlediği cinayetin masraflarını almayı da ihmal etmiyor. Irak yetkililerinin bu taleplerini karşılamayan aileler yakınlarının cenazelerini alamıyor. Zorunlu olarak, Irak devletinin cinayetlerinin masrafları yakınları katledilenler tarafından ödeniyor. Irak katlettiği her kişi için ailelerinden 300 Irak dinarı para alıp, karşılığında cenazeleri teslim ediyor. Bu paranın infazda kullanılan kurşun, tabut vb. masrafları karşılamak için alındığı katledilen insanların yakınlarına resmi yetkililer tarafından belirtiliyor.

Yorumsuz

M. Ali Birand: “Türkiye'nin herhangi bir şekilde, bir dirhem bile toprağının gitmesine karşı olan insanlardan biriyim... Fakat Türkiye tutumunu değiştirmedikçe bu gerçekleşebilir!.. Benim görüşüm sorunu görmemezlikten gelip tamamen karşı çıkmak değil, o insanlara belirli haklarını vererek çözülebileceğinden yanadır. Bütün yazılarım da bu yöndedir zaten.” (Kurdistan Press, sayı; 64)

M. Ali Birand: “...Türkiye'den toprak istedikleri, ayrılıp tendi başlarına kalmayı amaçladıkları yok.” (NOKTA, sayı; 6)

Nazif Kocayusufpaşaoğlu (DYP eski Genel Başkan Yrd.): “Eğer demokrasiyi işletmezsek, muhtıralar döneminin getirdiği yarı faşizan süreçleri yaşayabiliriz. Ve sonunda halk, aynı Fransız ihtilalinde olduğu gibi, bu rejimi zorla getirebilir. Ama o sırada TC hudutlarını da bugünkü şekliyle müdafaa edip etmeyeceğimiz şüpheli olur.” (2000'e Doğru, sayı; 3)

Musa Anter, (Eski TİP Üyesi): “...Kürt o kadar aptal mıdır ki, Türkiye bölünsün de İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Antalya Türk'e düşsün; Mardin, Siirt, Bitlis, Hakkari, Bingöl, Urfa da Kürt'e kalsın... Görmüyormusunuz bölücülüğün akıllılığını...” (2000'e Doğru, sayı; 2)

NOKTA: “Peki bu ‘Kürt sorunu’ bir sorun olarak karşımıza dikilmesi nasıl gerçekleşiyor? Örneğin son olaylar...”

Musa Anter: “Kolay geliyor, işte Güney Doğu'daki son gelişmeler... Türkiye'deki birlik ve beraberliğe indirilmiş bir hançer... İşin acıklı tarafı, halkta yavaş yavaş biz, onlar, imajı doğuruyor. Yani Kürt peşmergeleri ve onlar olarak...” (NOKTA sayı; 6)

NOKTA: “Mehmet Ali Aslan ‘İktidar eğer inkar politikasına baskı ve şiddet yöntemlerine ağırlık verirse ve demokratik ifade kanalları tıkanırsa silahlı hareket etkinlik kazanır’ diyor. Peki silahlı terörün kitle temelini yok edecek, demokratik hoşgörülü ve gerçekçi bir politika izlemek ‘ben Kürdüm, kürtçe konuşurum’ dedi diye insanları hapishanede çürütmek...” (NOKTA, sayı; 6)

Serafettin Elçi: Bu politikayı şöyle ayırtlandırıyor: “Sorunun çözümü için ön koşul: Kürt sorunun varlığını vakit geçirmeden resmen kabul ve ilan etmektir. Tüm yasal ve gizli engeller kaldırılarak tam bir özgürlük ortamı içinde sorun tartışılmaya çalışılmalıdır. Demokratik hak arama yolları açılmadıkça, silahlı eylemlere prim verileceği ve yol açılacağı gerçeği göz ardı edilmemelidir.” (NOKTA, sayı; 6)

Maria Leissner, (Avrupalı politikacı): “Kürtlerin bağımsızlık talebi Türk toplumunu temellerinden sarstığını vurguluyor. O temel ki, değişik halk gruplarını bir tek ülkede tutmak isteyen Atatürk tarafından inşa edilmiş. (Kurdistan Press, sayı; 62)

Bir Kürt: “Kürdistan halkı bağımsız ve özgür yaşama istek ve iradesini her koşul altında, belirtmekten, somut eyleme dönüştürmekten tereddüt etmemiş, tarihin güçlü devletlerine karşı, bağımsız yaşamak istediklerini sadece söz ile değil, sayısız direnişlerle göstermiş, kanıtlamıştır. Bunun altını böylece çizmek gerek.”

Kültürel özerklik ve benzeri çözümler tersini söylüyor, bunun böyle olmadığını, yaşanmış ve yaşanan bir tarihi inkar ediyor, üstünü çiziyor. Kürdistan halkının bağımsızlık talebi ve özlemi olmadığı, olamayacağı gıyabında karar altına alınıyor. Kültürel özerkliği Kemalizm'den aldıkları hız ve kuvvetle öne çıkararak, Kürt dilinin serbest bırakılması veya GAP projesiyle sorunun çözülebileceğini, çözülmesi gerektiğini söyleyenler bu kararda buluşuyor. Karar tarihsel bir uzlaşmaya dayanıyor, Kürdistan'ı kan ve ateşe boğarak bu tarihsel uzlaşmayı TC'nin resmi politikası haline getiren Kemalizme dayanıyor.

İdeolojik ve siyasal kökleri kemalizmin içinde ve içeriğinde olan bu çözümler, Saddam'ın Irak'taki cahşlaştırma (uşaklaştırma) politikasının Türkiye'deki provasıdır. Kürt hareketini, halkını, bölme ve birbirine kırdırmayı, bağımsızlık talep ve özlemlerini boğazlamayı hedefliyor. Kürt hareketine karşı kamçı politikası uygulayagelen TC, kamçı politikasına şeker politikasını da ekliyor. Bağımsızlığa kamçı, anti-bağımsızlığa şeker, günün politikası olarak beliriyor.

Kürt halkının, kültürel haklarına, diline kavuşturulması istenirken, yine demokrasi adına, ‘her iki taraftaki fanatik, militer ve bölücü’ eğilimleri saf dışı etmenin ancak bu yolla mümkün olduğu döne döne vurgulanıyor. Bağımsızlık ve özgürlüğü uğruna tarih boyunca savaşan bir halk, bağımsızlık mücadelesindeki devrimci siyasal güçler, saf dışı edilmesi gereken ‘terörist’, ‘bölücü’ olarak değerlendirilmekte, katli için fetva çıkarılmaktadır.

Başka Bir Kürt: “Yahu kardeşim! Siz de bize hiç dost bırakmıyorsunuz ki... Adamlar meseleyi ele almışken, böyle keskin şeyler yazıp, korkutmanın alemi var mı ya?”
Öyle değil mi yani!?

XORTO

‘Disappeared’

These are the haunting images of four of the thousands of members of the Barzani community who “disappeared” following their arrest by Iraqi forces in 1983. Among some 8,000 seized were 315 children and juveniles aged between eight and 17. Nothing has been heard of them since.

1983 yılında Irak güvenlik güçleri tarafından tutuklanarak “kaybolan” Barzani ailesine mensup 8.000 Barzanlı'dan 315'ini çocuklar oluşturuyordu. Şu ana kadar 8.000 Barzanlı'nın akıbeti hakkında hiç bir bilgi elde edilemedi. Yanda kaybolan 315 Barzanlı çocuktan 4'ünün resmi görüldüğü.

Polîtîka perwerde û hîndekariya biyaniyan li Swêdê -I-

Di van 30 salên dawî de civata Swêdê ser û bin bû. Bi pêşketina îndustrî û bi xurtbûna ekonomiya Swêdê re, têkiliyên civakî û kulturî jî bi awakî lez û bez hat guhartin. Civata Swêdê jî her alî ve hat guhertin û xwe nû kir. Sîstema dibistanan, polîtîka perwerde û hîndekariyê jî li gor hoyên civata nû, xwe nû kir. Ez dikarim ew guhartin û nûbûna ku di van 30 salan de û di warê perwerde û hîndekariyê de pêk hat û tê di çend xalên cuda cuda de bidim diyarkirin.

I-Dema polîtîka asimilasyonê

Li Swêdê ta 1960 î dewletê, jî bo biyaniyan di her warî de polîtîka asimilasyonê (helandinê) pêk danî. Di dibistanan û di her aliyê jiyandê de bi tanê zimanê swêdî dihatin bikaranîn. Ji derê swêdî zimanekî din tunebû. Ji xwe di wê demê de hejmara biyaniyan jî gelek kêmtir bû. Armanca dewletê helandina wan biyaniyan bû û dixwestin, ku civatekê homojen û yekgirtî pêkbinin.

Swêd, di sala 1954-an de bi welatên Skandinavya re peyman bi hev re karkirin û sînorên xwe jî karkeran re vekirin imza kir. Di dawîya salên 60 î de biyaniyan wek kuliyan li Swêdê barîn. Ji welatên paş ve mayî karker û teknîsyenan berê xwe dan Swêdê.

2-Di 1970 î de civata Swêdê tevlihev bû

Biyaniyan zêde bûn. Li gor îstatîstîkan di sala 1970 yî de 52 000 biyaniyan hatin Swêdê. Li gor tabloya jêrîn ku di sala 1984-an de ji alî Büroya Navendîya Îstatîstîkan hatiye amadekirin hatina biyaniyan weha ye:

Di navbera salên 1967-82 an de hatina biyaniyan a Swêdê

Sal	Hemwelatên	Welatên	Bakûr	Yên din	Encam
1967	4 600			7 900	12 500
1968	11 600			4 000	15 600
1969	35 000			11 300	46 300
1970	32 300			19 900	52 300
1971	-3 000			10 400	7 400
1972	-8 600			1 900	-6 700
1973	-7 300			2 000	-5 300
1974	4 200			7 600	11 800
1975	12 100			5 500	17 600
1976	10 000			11 100	21 100
1977	9 000			14 800	23 800
1978	5 300			10 800	16 100
1979	5 700			10 400	6 100
1980	2 700			11 000	3 700
1981	-5 300			11 900	6 600
1982	-7 200			12 400	5 200

Civata Swêdê jî aliyê ekonomîk ve li pêşket. Lê, problemên civakî, kulturî û ziman jî zêde bû û roj bi rojê girtir û aloztir bû. Bi hatina biyaniyan re nezani, nexweşî, seqetî û problemên civakî û kulturî destpêkir. Zarokên biyaniyan di dibistanên Swêdî de bê deng diman, ji dibistanan direviyan. Li ser van problemên zarokên biyanî lêkolîn û lêgerînan destpêkir.

3-Sinîf û kursên alîkariyê destpêkir

Problemên zarokên biyanî her ku diçû zêde bûn. Berpirsiyar û mamosteyên Swêdî jî bin derneketin. Mecbûr man dest bi avakirina sinif û kursên alîkariyê kirin. Ji bo zarokên biyanî kursên tay-

betî vekirin. Lêkolîn û lêgerîna pedagojan berdewam kir. Lê ev kursên zimanên swêdî jî pirsên zarokên biyaniyan çareser nekir. Ev pirs di dawî de çû parlamentoyê.

4-Qebûlkirina Qanûna Reformê ya Zimanê Zikmakî

Piştî hewqas problem û sergêjiyan, di sala 1977-an de Qanûna Reformê ya Zimanê Zikmakî di parlamentoya Swêdê de hat qebûl kirin. Û herweha perwerde û hîndekariya zimanê zikmakî kete programa dibistanên Swêdê.

Li gor vê qanûna han dîsa zimanê zikmakî wek ziman û dersên swêdî yê din ne mecbûrî ye. Zimanê zikmakî heq e; lê li gor daxwaza dê-bav û şagirtan e. Heger dê û bav jî zarokên xwe re zimanê zikmakî nexwazin, zarokên wan naçin dîsa zimanê xwe. Ne mecbûriye, li gor daxwaza dê û bavên e. Ji ber vê yekê jî pêwîste, ku dê û bavên zarokan di destpêka her termîni de jî bo zimanê zikmakî blanket tê bike û bide dibistanê, an jî mamosteyê sinifî. Her mirov jî bo zarokên xwe xwendina zimanê zikmakî nexwaze jî, dîsa divê mirov blanketê tê bike û daxwaza xwe jî dibistanê re pêşkêş bike.

Gelo ji bo çî xwendina zimanê zikmakî pêwîst e?

Li gor encamên lêkolîn û lêgerînan pedagojan û plana perwerde û hîndekariya zimanê zikmakî ku di sala 1977-an de hat qebûl kirin girîngî û pêwîstiya zimanê zikmakî welê tê rêzkirin:

- Xwendina zimanê zikmakî, zimanê

mîrov pêş ve dibe. Xurtir dike, dan û standina navbera civat, malbat û welat pêk tîne.

• Xwendina zimanê zikmakî, hewl û dest dide, ku şagirt û xwendevan bi hêsanî bikaribin dîtî, daxwaz, hizir (fîkr) û hisên xwe bidin diyarkirin.

• Şagirt baweriya xwe bi xwe bînin.

• Xwendina zimanê zikmakî dest û hoy (şert) dide, ku şagirt bi du ziman be. Du ziman hîn bibe û herdu zimanan jî bi awakî aktîv bikar bîne.

• Şagirtên ku zimanê xwe yê zikmakî nizanibe, zimanê biyanî jî baş fêr nabe. Niv lal û niv şexsîyet dimîne. □

A. TIGRIS

Vardığı Boyutlarda Prestroyka Üzerine Eleştirel Notlar (I)

Perestroyka'nın irdelenmesine, başlanılması gereken yer olduğuna, kesinlikle inandığım bir noktadan başlıyorum...

Şubat Devrimi sonrası Rusya: Menşeviklerin ideologu Çetrelli kongre kürsüsünden haykırıyordu: "Rusya devrimine hazır değildir. Rus mujiği... proletarya diktatörlüğü düşünülemez bile... Ne burjuva ne de Bolşevik taktikleri uygulanabilir... Bugün, bugün Rusya'da şunu söyleyebilecek hiç bir parti yoktur: 'İktidarı bize verin ve çekip gidin, yerinizi biz alacağız!' Rusya'da böyle bir parti yoktur."

Çetrelli daha sözünü bağlamamıştı ki, birden birer balkondan çekik gözlü, geniş alınlı ufak tefek görünümlü bir adam, "evet var, var öyle bir parti..." diye haykırarak, "demokratik adabı mahşeretî" ve sükuneti bozdu. Ve de ardından kürsüye çıkıp konuşmasına devam etti: "Cevap veriyorum: evet, var öyle bir parti... Partimiz tüm iktidarı üzerine almaya reddetmemektedir, tüm iktidarı üzerine almaya her an hazırız."

Marksizmi menşevizmin tuzaklarından çekip çıkartan, bu çekik gözlü, hülmalı geniş alınlı, ufak tefek görünümlü dev adam dünya tarihine "devrimler kartalı" olarak geçecek olan İlyiç'ti.

Şubat 1917'nin ardından, Temmuz günleri geldi. Ardından da bir 7 Kasım sabahında Ekim... proletarya, çarın kişlik sarayının merdivenlerini, Avroranın zafer naralarıyla tırmandı.

Sovyet proletaryası, "Bütün İktidar Sovyetlere" diye haykıran örgütlü öncü kesimiyle, karanlık bir ormanda büyük bir işe ilk kez talip olarak, yolunu açtı... "Sosyalizm kurulur mu kurulmaz mı" tartışmalarının ikircimi menşeviklere özgüydü. İlyiç ve önderliği az gelişmiş köylü bir ülkede, sosyalizmin kuruluşuna yöneldi. Aynı eş zamanlı süreçte de, dünya devrimine karşı proleter enternasyonalist görevlerini yerine getirdi. Dünya devrimi, Almanya'daki Hamburg siperlerinden, Macaristan'a kadar yenilgiye uğrayarak geri çekildi.

Sovyetler, dünya emperyalizminin beslemesi beyaz ordular bozguna uğrattırırken, dünyanın tanık olduğu en çaplı iç savaşta da yaşadılar. İç savaş, Sovyet önderliği açısından, taktik planda anti-plüralist bir uygulamayı öne çıkardıysa da; İlyiç önderliği, asla ve hiç bir koşul altında, bu zorunlu taktik uygulamaların teorisine sığdırmadı. Ve de bir işçi demokrasisi konusunda ise, pratikleştirilmesi gereken şu teorik çerçeveyi çizdi: "Proletarya diktatoryasının özü tek başına şiddet değildir, hatta ana olarak bile şiddet değildir. Onun temel özelliği çalışan halkın en ileri kesiminin, öncülerinin, onların tek yöneticisi (...) olan proletaryanın örgütlenme düzeyi ve disiplindir." (V.İ.LENİN, Toplu Yapıtlar C.29 S.388) "Bundan, proletarya diktatörlüğünün, kaçınılmaz olarak yalnızca genelde demokratik biçim ve kurumların değişmesine değil, ama kapitalizm tarafından ezilen emekçi sınıflar yararına demokrasisinin daha önce görülmemiş bir genişlemesine de yol açması gerektiği sonucu çıkar." (V.İ.LENİN, Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü, S.154) "toplumun bütün üyeleri, ya da hiç olmasa bunların büyük bir çoğunluğu devleti kendileri yönetmeyi öğrendiği, işi kendi ellerine aldığı, son derece küçük kapitalist alışkanlıklarını korumada ısrarlı beyler ve kapitalizm tarafından iyiden iyiyeye bozulmuş işçiler üzerinde denetimi örgütlediği andan itibaren, genel olarak tüm yönetim zorunluluğu ortadan kalkmaya başlar. Demokrasi ne kadar tamamlanır, gereksiz duruma geleceği an o kadar yaklaşır. Silahlı işçiler tarafından kurulan 'devlet' ne kadar demokratik olur ve 'gerçek' anlamda bir devlet olmaktan ne kadar çıkarsa, tüm devlet o kadar çabuk sönmeye başlar." (V.İ.LENİN, Devlet ve İhtilal, S.113) "Biçimlerinden biri Sovyet iktidarı olan proletarya demokrasisi, demokrasiyi geliştirmiş ve genişletmiştir. (...) Sovyetler çalışan yığınların doğrudan örgütüdürler (...) Sovyet örgütlenişi bütün emekçilerin ve sömürülenlerin, öncü kütan olan proletaryanın etrafında birleşmelerini kolaylaştırmaktadır." (V.İ.LENİN) "Bir komün öz yönetim organları biçiminde de varolabilir." (V.İ.LENİN, Toplu Yapıtlar C.24 S.149) "Devrimi ilerletmek, bağımsız eylemlerle öz yönetimi kazanmak demektir. (...) demokrasisinin büyümesi, öz yönetim öünde bir engel değildir." (V.İ.LENİN, Toplu Yapıtlar S.150) "Yalnızca demokratik temsile değil, bütün devlet yönetiminin yığınların kendi tarafından aşağıdan yukarıya inşa edilmesine, yığınların hayatın bütün adımlarına etkin bir biçimde katılmalarına, yönetimde aktif olarak rol oynamalarına ihtiyacımız var. (...) Eski baskı aygıtlarının yerine tüm halkı kapsayan gerçekten evrensel milisin geçirilmesi (...) Ülkenin sosyalizme doğru sistemli ve kararlı adımlarla ilerlemesini sağlamak, sosyalizmi tepeden 'başlatarak' değil, proleter ve yarı - proleterlerin büyük yığınına devlet yönetimi sanatına, tüm

devlet iktidarlarının kullanımına yükselterek mümkündür. (...) Yoldaş işçiler! demokrasi yöntemlerini fiili pratik yoluyla hemen şimdi, kendi başınıza aşağıdan yukarıya doğru öğrenin /yığınları yönetime etkin, doğrudan ve evrensel olarak katılmaya çağırın/ yalnızca bu, devrimin tam zafere, kesin amaçlı ve sistemli ilerlemesini sağlayacaktır." (V.İ.LENİN Toplu Yapıtlar C.24 S.181-182) Çünkü, "tabanda yaratıcı hareketlilik yeni kamu yaşamının temel ögesidir (...) Sosyalizm tepeden buyrulmaz. Onun ruhu, mekanik bürokratik yavaşlımları reddeder. Yaşayan yaratıcı sosyalizm yığınların kendi ürünüdür." (V.İ.LENİN, Toplu Yapıtlar C.26 S.288) "Demokrasiyi önemi sınıf mücadelesini genişletmesi, açması ve bilinçlendirmesindedir. Ve bu tahmin ya da bir dilek değil, bir gerçektir." (V.İ.LENİN, Toplu Yapıtlar, C.18 S.335) /a.b.ç.y.n/

Evet, yığın inisiyatifine dayalı aktif yığın demokrasisinin İlyiççi versiyonu, sosyalist demokrasi ve sorunlarına bu mantıkla eğiliyordu. Lakin açıktır ki, iç savaş koşullarında bunların tümünün hayata geçirebildiği de iddia edilemez... Ama bunların hayata geçirilememiş olması da, bu çözümlerinin vazgeçilmez önemini asla gölgeliyemez... Birlikte animsyalım: Paralize olmuş ekonomi temelinde yükselen "savaş komünizmi" politikası o günlerin ürünüydü. Ekonomik ve politik nesnelikle üst üst düşen bir alay oluşumla, kuruluş aşamasındaki Sovyetik yapı bir hayli zorlansa da, İlyiç silahlı işçi demokrasisine ve yığınların ona doğrudan katılımına, gerçekte devasa bir değer biçiyordu.

Lakin, İlyiç'in bu temelli sorunlara biçtiği devasa değer, az gelişmiş bir tarım ülkesindeki sosyalist kuruluşu, (İlyiç'in bütün çabalarına rağmen) bürokratism illetinden kurtarmaya yetmiyordu. Örneğin bu konuda İlyiç 12.04.1919'daki altını çizdiği tesbitleriyle, durmadan Sovyet kurumlarının bürokrasi çamurundan temizlenmesi'nin (V.İ.LENİN) gerekliliğini vurguluyor ve bunun biricik çaresinin aktif yığın demokrasisi olduğunu işaret ediyordu. Yine İlyiç'e göre, sosyalist kuruluşun selameti açısından "bürokrasi zararlı otunun durmaksızın sökülmesi gerek"ti (V.İ.LENİN) çünkü, bir sosyalist kuruluş girişiminin niyetinin de "bürokrasi, işin çıkarlarını kişisel çıkarların altına konması demektir. Dikkati, mevkiilerde odaklaştırmak, ve işin kendisini görmektense gelmek demektir." (V.İ.LENİN)

Bürokrasiye karşı, bir sosyalist kuruluş girişiminin, geleneksel yöneten yönetilen ikilemini aşmıca bir aktif yığın demokrasisi kaldıracıyla, süregelen bir biçimde mücadele edilmesinin altını, Tomski'ye Ocak 1920'de 10'uncu Parti Kongresi için, yazdığı mektubunda çizen İlyiç; "bürokrasi, ihmalcilik, aylıklık ve beceriksizliğe karşı savaşında acil pratik tedbirlerin alınmasına rica ediyorum" (V.İ.LENİN) derken; Yine Mart 1921'de yapılan 10'uncu kongrede bürokrasiye karşı mücadele için, "yüzbinlerce insana ihtiyacımız var" diye ekliyordu. Bürokratism tehlikesinin kolayca kaldırılmayacağına işaret ederken, "belirli bir görüş açısından bizi tehdit etmiş olan Denikin ve Yudenich tehlikesinden büyük olduğuna" (V.İ.LENİN) bir kez daha dikkatleri çekiyordu.

Aynı konuda İlyiç ünlü "Az Olsun - Öz Olsun" adlı son makalesinde de şunları diyordu: "Bürokratism bizde, yalnız Sovyetlerde değil, parti kuruluşlarında da mevcuttur!"

Subatnik'ler hareketinin sınıfa dayalı girişimliliği ve yaratıcılığı ile, sınıfın aktif karar, katılım ve denetimine bağlanmışlık temelinde, bürokrasiye karşı uzlaşmaz kavgasını veren İlyiç, Savaş Komünizmi'nin ardından, N.E.P'e geçiyordu. Savaş Komünizmi'nin aşırı merkezîyetçi'liğinin sakıncalarıyla, ekonomik ve politik yaşamın ciddi dümura uğradığı Sovyetik N.E.P dönemini açan İlyiç, 'Sol Komünist'lerin kapitalizme dönüş diye yargılamaya kalkıştıkları N.E.P ile, Sovyetler açısından (altını çizerek söylüyorum) bir "Olmasa olmaz" gerekliliği yaşama geçiriyordu. N.E.P kısaca sürdü. Az gelişmiş bir ülkede sosyalist kuruluş girişimi açısından bu süreçlerin kısa çekim yaşanması, ilerideki bir takım sorunları da ister istemez döleyecekti.

Lenin'in ölümü ardından ("Gizlenen" Vasiyetinde önemini vurguladığı!!!) alınması gerekli tedbirler atlandı; ve de SSCB, tarihin ve dünya devriminin ağır faturasını ödediği ve hala da ödemekte olduğu Lenin sonrası trajedilere denk düşen 'Stalin - Troçki' kutupsallığı devreye girdi.

(Devam edecek)

Temel DEMİRER

“Divê jin bîr û baweriya xwe bi xwe binin!”

Bi minasebeta 8'ê Adarê Roja Jinên Dinê hevala me T. Berçem bi Seroka Komela Jinên Kurd li Swêd, Novîn Hersan re peyivî.

Novîn Hersan dîtînen xwe li ser pîrsa jinan û xebata komela xwe waha anî ziman:

□ Heval Novîn, ji kerema xwe dikarî li ser sedem û rewşa damezirandina Komela Jinên Kurd biaxivî?

□□ Di sala 1979 an de li Swêdê jinên Kurd gelek kêmbûn. Me bi wan re civînan çêdikir û li gor îmkanên xwe me xebat dikir. Di meha 7'ê sala 1980'ê de Koma Miletan civînekî li Kopenhagê çêkiribû. Em jî li ser navê jinên Kurd beşdarê wê civînê bûn. Jinên her milletê li ser navê rêxistinên xwe beşdarê wê civînê bûbûn û problemên xwe dianîn ziman. Ji ber ku komela me tune bû, me nikaribû problemên xwe bi awakî rêk û pêk bia-niya ziman. Di wê civînê de tunebûna komela me, wek kêmasîkî mezin li me xuya kir. Em fikirîn, ji bo damezirandina komelê xebitîn.

Di meha 10'ê sala 1980'ê de li Stockholmê Komele Jinên Kurd li Swêd hat damezirandin û xebata xwe heya niha jî didomîne. Komela me di navbeyna jin û meran de wekhevî dixwaze û pêşveçûna jinan dixwaze. Em dixwazin jinên me jî bikevin nav xebata siyasî û tevgera Kurdî.

□ Dema damezirandina komelê çi problem derketin pêşiya we, problemên we niha çi ne?

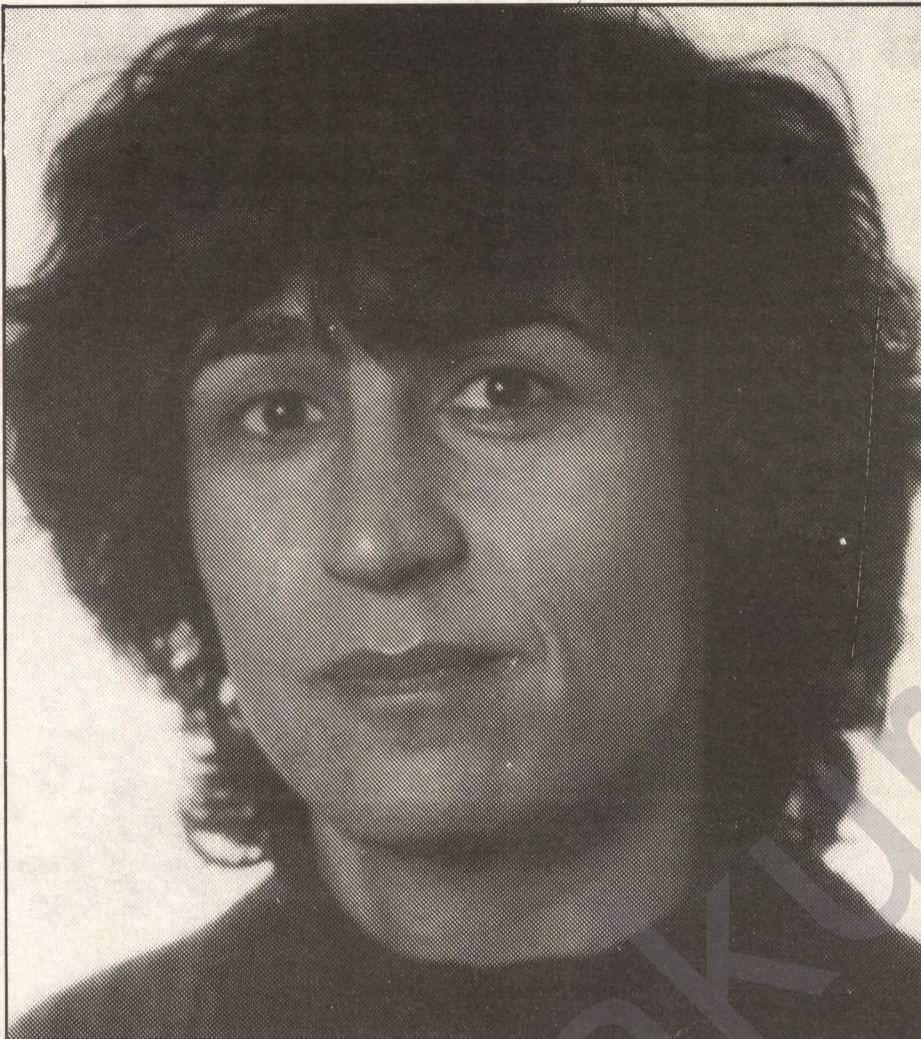
□□ Ji me re digotin; “Çima komele jinên Kurda hebe. Herin bikevin nav komelên din.” Lê me dîsan komela xwe awa kir. Di destpêkê de problemên me hebûn. Lê ji ber ku Kurdên me ji alî civakî ve roj bi roj pêş ve diçin, problemên me jî kêmbûn. Gelek tiştên negatîf li ser jinên me tesîr dikirin. Lê em dixwazin jinên me gelek probleman jî xwe re çênekin û pêşiya xwe binêrin. Xwe paş de nedin. Divê em jin hêviya alîkarîkî destekî nesekinin, bi xwe rabin.

□ Li gor dîtina we jinên me çawa dikarin bi serbestî bikevin nav xebatê?

□□ Divê jinên me gelek bixwînin, kar bikin, xebata siyasî bikin; bizanibin ku rizgariya jinan jî heye. Di civata me de zilma ku li jinê dibe, pašverûtiya civakî tê. Mêr jî bindest in. Di bin tesîrê pašverûtiyê de ne. Divê mêr jî xwe pêş ve bibin. Mêr dor nadin jinên xwe, lê jinên me niha pêş ve diçin. Berê dewletên kolonyalist dixwastin di nav Kurdan de tesîrê dîn zêde bikin. Mekteba awa nedikirin. Dixwastin me paş de bihêlin. Van salên dawî de jinên me gelek pêş da çûne.

□ Giraniya xebata komela we li ser çiyê?

□□ Ji ber ku em dûrê welatê xwe ne, giraniya xebata me jî li ser mesela têgihîştina jinên Kurd û milletê Kurd e. Ji ber ku jinên Kurdistanê bindestin, nikarin xebata xwe

Seroka Komela Jinên Kurd; Novîn Hersan

eşkere bikin. Em li Ewropayê ne îmkanên me hene. Me xwe organize kiriye. Em li ser doza rizgariya milletê xwe disekinin. Jinên Kurdistanê jî ber ku ji çar alî ve bindestin gelek zehmetî dikşînin. Em dixwazin xwe bi jinên Ewropayê re bidin naskirin. Em civînan çêdikin û beşdarê civînên rêxistinên jinan dibin. Em li ser rewşa siyasî û civakî disekinin.

Pêwîste ku em li ser zimanê xwe yê zikmakî, li ser folklor û kultura xwe bisekinin û wan bidin zarokên xwe. Ji ber ku zarokên me di civakê xerîb de dijîn, gerek em li ser wan bisekinin, ku paşê ji me re xerîb nekin. Li vir gelek mecala pêşveçûnê heye, jinên me dikarin li vir bixwînin, bixebitin, bi xebata siyasî xwe pêş da bibin.

□ Ji bo pêşketina jinên Kurd dikarî çi bêjî?

□□ Gelek jinên me hene, li welat xwendin û nivîsandinên wan tunebûye, lê îro li vir dixwînin û dinivîsin. Jina Kurd dixwaze pêş ve here, bes ku rê bidîne. Jinên Kurd ge-

lek bindestiyê kişandiyê, ji bo wê jî jinên din zêdetir difikirin û rewşa wan jî alî pêşveçûnê ve çêtir e.

Divê jin pêşî bîr û baweriya xwe bi xwe binin. Mirov gava bizanibe ku wê bikaribe tiştê bike, gere dora xwe nenihêre. Gere azadiya wê ya fikrî hebe. Şoreşgerî jî di pêşveçûnê de rolekî dileyîze. Wek her kes jî dibêje; Heya jin nekeve nav şoreşê, şoreş pêş ve naçe. Yanî herdu bi girêdayî hev in.

□ Sedema paş de mayîna jinên Kurd çi ne?

□□ Tesîra dînî, aborî, çînî jinên Kurd paş ve xistiye. Kolonyalizm me paş ve hiştiye. Dewletên kolonyalist her tim xwestine ku feodalîzm di nav me de bimîne. Helkirina van probleman jî demekî dûr û dirêj distîne. Em dixwazin jinên me di Kurdistanê serbixwe de bi azad, zarokên me jî bi aşî bijîn.

□ Li ser rewşa jinên Kurd li welatê çi dibêjî?

□□ Îro jinên Kurdistanê di nav rewşên giran de dijîn. Li Iraqê li hember rejîma Sedam in. Rejîma Iraqê dijî milletê ye. Bi heza-

ran jin û zarokên Kurd hatin kuştin. Îro bi hezaran jinên Kurd çek rahiştine, bi pêşmerge re ne. Em dixwazin dengê wan bigihînin jinên Ewropayê. Li Kurdistanê Bakur jî, her roj bi sedan jin, dê û xwişkên girtiyan li ber girtîxanan hember faşîstê Tirkan disekinin.

□ Tu dikarî rewşa jinên Swêdê û jinên Kurd bidî berhev?

□□ Jinên Swêdê di warê pêşketina jinan de gelek gav avêtine. Tarîxa xebata wan sedsal e. Ji her alî de têkoşînê kirine, ji bo mafên parlamento û mafên din xebitîne. Jinên Swêdê berê ku bigihîjin merhela îro, gelek zehmetî kişandine. Îro jî li hember kapitalîzmê disekinin, ji ber ku kapitalîzm jinê wek madekî kirin û firotinê dibîne. Jinên Swêdê bi nêrînekî pêşverû li me dinêrin, dan û standinên me baş in. Dixwazin aikariya me bikin. Ji ber ku westê xwe de ew jî gelek zehmetî kişandine. Van tiştan bi awakî din derbas kirine.

□ Em çawa dikarin vê ferqê ji holê rakin?

□□ Ew van merhelan hêdî hêdî derbas kirine. Em hîn feodalîzmê dijîn, lê em roj bi roj feodalîzmê jî dişikînin. Ger em bikaribin, xwe biguhurînin emê zûtir ve merhalê derbas bikin.

□ Wê rizgariya jinên Kurd çawa çêbe?

□□ Ya yekemîn, girêdayî jinê ye. Bi çekên zanebûn û ilmê têgihîştin dikare xwe xilas bike. Ê duyemîn, mesele aborîye. Ger jin serxwebûna aborî bidestxînin bi hêsanîtir dikarin pêşvekin.

Teoriyê xilasbûna jina, teoriyê marksîzmê ye. Marks di derheqa jin û karkeran de gelek tiştên baş gotiye. Marks dibêje; “Ger kesek azadiya yekê din biparçiqîne, ew bi xwe ne azad e.” Divê em vê gotinê jî bîr nekin. Bi baweriya min, jin dikarin tenê di civakêkî sosyalîst de xilas bibin.

Sosyalîzm ferq naxe navbera jin û mêra. Ji bo azadiya jinan bi hezaran jin hatine kuştin û girtin. Şoreşger Klara Zetkin gotibû; “Wê rojêkî çêbe ku jin wê binin bira xwe rewşa jinan çiyê”

□ Tiştêkê ku tu bixwazî jinan re bêjî heye?

□□ Em hemû bibin yek, destê hevdu bigirin. Armanca me yek e. Ji bo ku em rizgariya welat dixwazin û em jin in. Em mafên xwe yê însanî dixwazin. Divê em li ser van tiştan şiyar bin. Em xwe jî bîr nekin. Divê em xwe jî pašverûtiya feodalîzmê û kevneperestiyê xilas bikin. Divê em çekê zanebûnê hilgirin, ji bo xilasbûna welatê xwe, ji bo Kurdistanêkî serbixwe. Welatekî ku jin jî bikarin tê de wekhev û serbilind bijîn.

T. Berçem

Qerara Daîra Biyaniyan

Daîra biyaniyan, yanî Invandrarverket qerar da ku 4 500 multecî li Swêdê bimînin. Sala çuyî Daîra biyaniyan qerarek stand.

Di qerarê de, dihat gotin ku ew kesên beriya 1988 an de hatine Swêd û hê misade negirtine, dikarin piştê wê qerarê li Swêdê bimînin. Lê bi wê şertê ku ev kesên ha ji aliyê hikumetê nehatibin refuzekirin. Ya duyem jî divê ev kesên ha tiştên xerab û rûreşî yanî sûcên krimînalî nekiribin.

Çawa tê zanîn gava ku Daîra Biyaniyan dixwaze hinek kesan wek multecî qebûl neke wan jî Swêdê bavêje, dava wan kesan ji Daîra Biyaniyan tê hikumetê.

Pirr caran hinek kes hene ku bi salan hêviya

bersiva mireceata xwe ne. Ev kesên ha tedayî û perçiqandinekê psikolojîk dixwin û pirraniya wan nexweş dikevin. Car caran rewşa yê wisa di televîzyon, radyo û rojnamên Swêdê de derdikevin.

Lê bi vî qerara dawî ev rewş jî holê hat rakirin. Daîra Biyaniyan rewşa wan kesan da berçav û efûkî giştî ji bo wan derxist.

Di navbera meha Çile û Sibata de 4 500 kes heqê rûniştinê stand. Pirraniyan wan penaberan jî Şilî ne. Li gora Daîra Biyaniyan hê jî bi dehan kes mihtacê wê qerarê ne, divê ew jî ji wê efûyê îstifade bikin.

Bi sedan milteciyên xwedî mireceat li benda tethîqkirina wê biryarê ne.

Halepçe Jenosidi yaygın eylemlerle protesto ediliyor

□ Halepçe Jenosidi değişik Avrupa ülkelerinde yapılan yaygın eylemlerle protesto ediliyor.

ANK • Stockholm

Halepçe Jenosidi İsveç'te İsveçlilerden oluşan Kürtlerin İnsani Haklarını Savunma Komitesi'nin düzenlediği bir miting ve bazı diğer etkinliklerle protesto ediliyor.

"Hiç bir zaman Halepçeler Olmasın"

16 Mart günü Stockholm'de yapılacak olan ve İsveç Dışişleri Bakanı Sten Andersson'un konuşma yapacağı mitingin şiarı. Konuşmacı olarak İsveç'in tanınmış sanatçısı Gösta Ekman, Milletvekili Maria Leissner, Sendikacı Leif Blomberg'in katılacağı mitingde Kürt şair Şerko Bekes de şiirler okuyacak. İsveç Kürt Dernekleri Federasyonu ve diğer Kürt örgütlerinin de desteklediği mitinge katılımın yüksek olması bekleniyor.

Bu eylemle birlikte ilk defa hükümet üyesi bir bakan ve İsveç'in tanınmış sanatçı ve siyasetçileri Kürtleri destekleyen bir eyleme katılmış olacak. Hafta boyu Kürtlerin İnsani Haklarını Savunma Komitesi'nin başka etkinliklerde de bulunması bekleniyor.

Ayrıca İsveç - Kürt İşçi Derneği'nin düzenlediği ve Halepçe'yi konu alan fotoğraf sergisi 24 Şubat 28 Mart tarihleri arasında

Stockholm Kulturhuset'te izleyicilerin ziyaretine açık. Bu sergi dolayısıyla 15 Mart günü Halepçe Jenosidini görüntüleyen İsveç'li gazeteci Stefan Hjerten, Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanı Thomas Hammarberg, Sten Burno ve Kızıl Haç temsilcisinin katılacağı bir toplantı düzenleniyor.

★

ANK • Batı Almanya

Batı Almanya'da yapılan yaygın eylemlerle Halepçe Jenosidi lanetleniyor. Son haftalarda Almanya'nın bir çok kentinde Halepçe Jenosidi ve Kürdistan'ı konu alan toplantı, seminer ve gösteriler yapıldı. Stuttgart, Halbronn, Göttingen, Münih, Wisbaden, Frankfurt, Köln, Berlin, Darmstadt ve diğer kentlerde yapılan toplantı, seminer ve gösterilere yüzlerce Alman ve Kürt katıldı.

Önümüzdeki Hafta boyu yapılacak Halepçe Jenosidi ve Kürdistan'ı konu alan bazı eylemler şunlar;

15 Mart günü Bonn'da Medico International, Yeşiller Milletvekili Angelika Beer ve bazı Kürt örgütlerinin katılacağı basın toplantısı.

16 Mart günü Hamburg ve Frankfurt'ta Irak'a kimyasal madde ve kimyasal silah üretiminde kullanılan teknoloji ihraç eden Alman firmalarına karşı protesto eylemleri.

16 Mart günü Köln ve Berlin'de Alman, Kürt ve Türk grupların katılacağı yürüyüşler.

Münih'te Kürdistan Komite'sinin girişimi Alman ve diğer bazı örgütlerin desteği ile 16 Mart günü başlayacak ve bir hafta boyu sürecek olan çeşitli eylem ve toplantılar yapılacaktır.

Ayrıca 16 Mart günü Halepçe Jenosidinin yıldönümü dolayısıyla Medico Uluslararası Alman günlük gazetelerine vereceği büyük ilanlarla Alman halkının dikkatlerini Kürdistan'a çekmeye çalışacak.

Kürdistan'la ilgili ilk kez yapılan bu denli yaygın eylemlere Alman, Kürt ve Türk grupları aktif bir şekilde katılıyor.

★

ANK • London

Halepçe Jenosidi İngiltere'de yapılan bir dizi eylem ve etkinlikle protesto ediliyor. İngiltere'nin en büyük gazeteleri olan *Independent* ve *Guardian*'da Halepçe ile ilgili büyük ilanlar yayınlanacak.

16 Mart günü Parlamentoda yapılacak bir toplantıda çoğu milletvekili olan Bruce Kut, George Robertson, Alastair Hay, Stuart Holland, Sir Russell Johnston, Trevor Huddleston Halepçe Jenosidi ile ilgili konuşmalar yapacak.

18 Mart günü ise Londra'da yapılacak bir yürüyüşle Halepçe jenosidi lanetlenecek.

Pêşangeha Fotografan li ser Helebçe

Di roja 12. 2. 1989-an de xwendevanên Kurd di bin navê Komela Xwendevanên Kurd, li Polonya li bajarê Uçê di instituya zimanê polonî de pêşangehê fotografan vekirin. Pêşangeh, ji bo bîranîna derbasbûna salekê li ser Jenosîda Helebçe hatibû amadekirin.

Fotografên pêşangehê çavsorî û barbarîya rejîma Iraqê dijî gelê Kurd radixist ber çavê xwendevanên biyanî û polonîyan.

Pêşangeh rojûnîvek berdewam kir. Sefirê Iraqê li Varşo gava ku bihist, xwendevanên Kurd li ser qetlîamên Iraqê pêşangeh vekirine, nema xwe girt û telefonê Serokê Enstîtuyê kir û bi vê ve jî nema rabû zilamên xwe şand cem Serokê Enstîtuyê. Zilamên Sefirê jî Serokê Enstîtuyê re gotin; "Divê Kurd van fotografan rakin. Ji ber ku ev karê hanê dijî tîkiliyên me ne."

Di navbera Serokê Enstîtû û Balyozxana Iraqê de gelek danûstandin çêbû. Iraqî ne dixwastin pêşangeh bimîne. Û wek xwe jî kirin. Serokê Enstîtû rabû ji xwendevanên Kurda re weha got: "Ez doza we û rewşa we baş dizanim, têdigihim. Lê ji bo ku di navbera me û Iraqê de problem dernekevin, divê hûn fotografan rakin."

Xwendevanên Kurd ser vê daxwazê neçar man û fotografan rakirin.

Dijwar Kurd / Polonya

“Almanlar üretiyor Irak bombalıyor”

Irak, Halepçe Katliamı ve Kürdistan'a yönelik diğer saldırılarında kullandığı kimyasal silahların büyük bir bölümünü Alman firmalarından temin ediyor.

□ “Almanlar üretiyor-Irak bombalıyor!” 16 Mart Halepçe Jenosidi'nin yıldönümünde Federal Almanya'da kimyasal silah üreten fabrikalara karşı başlatılan kampanyanın sloganı.

Federal Almanya'nın “Savaş Malzemeleri İhracat Denetimi” adlı bir yasası var. Bu yasa, Batı Avrupa ülkelerinin bu konuda sahip oldukları en sert yasa. Yasa'da, “savaş ya da kriz bölgelerine” herhangi bir silah ya da silah üretiminde kullanılan malzemelerin satışı yasaklanıyor. Bu yasa göre, silah ihracatının sırf bu konuyla görevli olan bir devlet dairesinin denetiminden geçmesi gerekiyor. Almanya'nın sahip olduğu bu yasa bir çok uluslararası toplantı ve konferansta örnek olarak gösteriliyor.

Ancak bu yasaya rağmen, son 15 yıl içinde, Almanya'nın dünyada silah satmadığı bir savaş ve kriz bölgesi kalmadı. Ayrıca bu gün kendi iktidarını Alman silah ve teçhizatıyla korumayan bir diktatör ve askeri rejim de yok. Ne var ki, bu güne kadar yas dışı silah ticaretine karşı açılan her davada Alman Hükümeti ve Cumhuriyet Savcılığı “delil yetersizliği”nden dolayı takipsizlik kararı verdi...

Son aylarda ise, Almanya'nın silah ticare-

tindeki faaliyetleri basında önemli bir yer işgal etmeye başladı. Halepçe Jenosidi'nden sonra Irak'ın kimyasal silah üretiminde Alman parmağı olduğuna dair tartışma sürerken, ikinci “bomba” patladı. Alman Imhauseu şirketinin Libya'nın Rabta kentinde bulunan ve silah üretimine elverişli olan, Kimya Araştırma Merkezi'ne projeler, cihazlar ve hammadde gönderdiği ortaya çıktı. Artık kimsenin delil yetersizliğinden bahsedecek hali kalmadı. Irak'ın Samarra kentinde Ahmed I ve Ahmed II bloklarından oluşan, “Tarım İlaçları Üretim Fabrikası” projesine katılmış olan 15 Alman şirketinin ismi artık Alman Basınında açıkça yer alıyor.

Basında bu kampanyayı açanlar ne yazık ki yıllardır silah ihracatına karşı çıkan Alman enternasyonalistleri ve anti-militarist komiteler değil; bu konuda Alman hükümetine silah ihraç eden şirketlerden daha çok baskı yapabilen CIA idi.

Federal Almanya'nın iki kez ABD'nin hiç de hoşuna gitmeyen devletlere bu tür “yardımlarda bulunması” artık CIA'nin ağızını açtı ve ikinci dünya savaşından sonra ilk kez Federal Almanya'nın bir jenoside dolaysız katılımı burjuva basınında bile kabul edildi. Buna rağmen yetkililer olayın boyutunu küçümsemek için bütün gayretlerini sarfetmekten geri durmuyorlar. Gazeteler

ise, kimyasal silahları çok yaygın bir biçimde kullanan Irak'ı değil, henüz deneme aşamasında olan Libya'yı dillerinden düşürmüyorlar.

Alman parlamentosunda kimyasal silahları konu alan uzun bir görüşmede Irak'a yapılan kimyasal silah ihracatından sadece yeşiller Milletvekili Angelika Beer sözetti.

Resmi kurumlar ise, eski tutumlarını hiç değiştirmiş değiller. Alman Cumhuriyet Savcılığı adına “Silah İhracat Denetim Yasası”na aykırı davranan şirketler hakkında araştırma yapan bir yetkili gazetecilerin soruları üzerine; “Araştırmamız devam ediyor, harekete geçmek için henüz erkendir” diyordu. Irak Kürdistan'ı Cephesi'nin BM'ye verdiği Samarra Projesi ile ilişkisi olan şirketlerin listesi ise, bu yetkiliye göre, “konuya ilişkin değil”di. “Biz sadece Alman kaynaklar kullanıyoruz” diyen savcı, Alman uzmanların yerinde araştırma yapmalarına gerek görmüyor.

Herkes olaydan kendi payını çıkartmaya çalışırken, ABD Almanya'nın bu faaliyetlerini durdurmaya çalışıyor. Federal hükümet ise, sesini kısıp, olayı mümkün olduğu kadar az zararlı kapatmanın peşinde. Basın ise, tartışmayı Libya üzerinde yoğunlaştırarak, Almanya'nın politikasının pratik sonucu olan Halepçe ve Ağustos 88 saldırılarının kamuoyunda ki etkisini kırmaya çalışıyor.

Bu politikaya karşı koyabilecek hiç bir resmi kurum ve kuruluş yok. Parlamento'da Halepçe Jenosidini kınayanlar, Avrupa Parlamentosu'nda keskin sözler söyleyenler, tartışma bu katliamları mümkün kılan şirketlere gelince, Halepçe'yi hatırlamak istemiyorlar. Bu tavır birçok Alman barış komitesi ve diğer grupların 16 mart'ta Halepçe Katliamının yıldönümünde Almanya'da eylem çağrısına neden oldu.

Çağrıda Alman hükümetinin, Alman şirketlerinin Halepçe Katliamındaki sorumluluğu dile getirilip, 16 Mart günü Irak'a kimyasal silah yapımında kullanılan teknoloji, hammadde ve benzeri malzemeler sağlayan 15 şirketin ve ilgili resmi dairelerin protesto edilmesi için yürüyüş ve miting yapılması isteniyor. Bu eylemle birlikte ilk kez Federal Almanya'da faaliyet gösteren Kürt grupları ve komiteleri ile, Alman barış ve anti-emperyalist hareketi bir eylem günü için ortak bir tartışmaya girdi.

Bu gerekli adım için geç bile kalındı. Alman ve Kürt grupları arasındaki işbirliği ile, Federal Almanya'nın emperyalist stratejileri deşifre edilip, uygun bir mücadele biçimi bulunabilir. 16 Mart'taki kampanyanın bunun bir başlangıcı olacağı bekleniyor.

ANK • Batı Almanya

DOZA KURDISTAN

Zinar SILOPİ

BÖLÜM • 24 •

Yirmiüçüncü Bölüm Sayı 64; Sayfa 8'de

Kürdistan'da Türk nüfusu yoğunlaştırılmak edilmek istenirken bunların nakli tezat teşkil etmez mi? Hiç bir Kürt iftiharla bağlı olduğu milletini terk edip, ne Türk ne de başka bir millete asimile olmak istemez ve bundan nefret eder. Müfettişe göre, yukarıda Türk olduğunu söylediği kasabalardan başka müfettişliği bölgesi dahilinde bulunan diğer kasabalar halkı da hükümetin kuvvet ve kudretinden ürkek kendilerini Türk göstermek istiyorlarsa da, benim lisanımı konuşmayan bazı kimse-lerin muhalif siyasi akımlara, Kürtlük propagandasına alet olabileceği aşıkardır demektir. Zalim bir idarenin ürpertici korkusu ile zayıf tiyette yaratılmış insanlar şahsi menfaatlerini korumak endişesiyle Türk hükümetine yaranmak için, Müfettişin dediği gibi belki kendilerini Türk göstermek isterler, fakat bunun genel olduğunu kabul etmek çok yanlıştır.

Şey Sait hadisesinin Kürtlük duygusunu besleyip büyüten bir hadise olduğunu raporunda söyleyen Müfettiş, Kürdistan'ın değişik yerlerinde benzer kalkınmaların, aynı pilin akımının verdiği tesirle olduğunu belirtmektedir. Diyorki: "Ağrı dağı vakası, Zilan vakası aynı mefkureye istinad etti, 80 - 100 efradı ile bir kaç taburu senelerce işgal eden Alican, Seyithan çeteleri bu uğurda çalışmışlardır. Ali Yunus oğlu Abdurrahman'ın Sasun'un Memnu bölgesinde bir beylik kurmaya çalışması, Kürtlük duygusunun yarattığı hadisedir. Hesenan'lı Ferzende, Hesenan'lı Ado, Yado, Alican Seyithan, Gevaş'lı Adil İzzeti Musa, Simko, Cıbran'lı Halid, Hesenan'lı Halid, Bitlis'li Yusuf Ziya, İhsan Nuri gibi ölü veya diri birçok şahıslar bugün halk arasında fedakar birer kahraman olarak anılmaktadırlar." Bu ayaklanma ve isyanları milli bir duygunun meydana getirdiğini itiraf eden yüksek mevki sahibi bir idare adamı, müfettiş bölgesi nüfusunun büyük bir çoğunluğu İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılan nüfus araştırmalarında Kürt olduğu tesbit edilmişken; şövenizm tesiriyle, mukaddes olan insani ve beşeri hakları çiğneyerek, bunları topyekün yok etmek istemesi ne kadar büyük bir vahşettir.

Yüksek Müsteşrik, Basil Nikitin'in 1932 senesinde Paris'te çıkarılan *Diksiyoner Diplomatik* dergisinin birinci cildinin 120 ve onu takip eden sayfalarında Kürdistan meselesi dolayısıyla yazdığı makalenin son sayfalarını aşağıdaki şekilde neticelendirmekte olduğunu, Türk hükümet büyüklerinin gözleri önüne sermek isterim. Nikitin diyorki: "Bu pek kısa incelememize, Kürt meselesi hakkında ki derin görüşümüzü açarak, son vereceğiz. Kürt milli davasına mukadder olan sonuç her ne olursa olsun, bundan böyle uluslararası kamuoyu için, bu davanın gerçek niteliğini bilmemek ahlaki olarak uygun olmadığı gibi, hukuki olarak Milletler Cemiyeti'nin eline bırakılmış olan insanlığın ortak mirasına rağmen, Kürt davasını gerçek yolundan çıkararak yönünü değiştirmeye de artık imkan kalmamıştır."

Paris
Kanun • 32

□ İnsani ve medeni duygulardan uzak bu icraatin tatbikini Müfettiş o kadar kolay mı zannediyor? Bir kaç satır evvel Alican, Seyithan'ın yüz kadar çetesiyle bir kaç taburu senelerce meşgul ettiğini söyleyen Müfettiş bey, sayıları milyonlara varan Kürtleri hemen cefülkelam ortadan kaldırmanın mümkün olmadığını anlayamıyor mu?

Dr. Abdullah Cevdet "Rojî Kurd" mecmuasındaki makalelerinde Türklerle Kürtlerin kardeşçe yaşamaalarının gerekliliğine değiniyordu. (Doza Kurdistan S. 172)

İki tarafa da fenalık getirecek bu imha siyaseti yerine asırlarca beraber yaşamış ve daima Türk hükümetinin şerefini yükseltecek hizmetlere nefisini feda etmiş olan Kürt milletini Türk'e yaklaştıracak, sevdirecek bir siyaset tarzı takip edilirse acaba daha insani daha doğru bir yol tutulmuş olmaz mı?

Büyük alim Doktor Abdullah Cevdet beyin *Rojî Kurd* dergisinin 9 temmuz 1913 tarihli nüshasında yazdığı *Birlik Yolu* başlıklı makalesindeki nasihatlerden öğüt alarak, Kürt milli haklarını itiraf etmek koşuluyla bu iki milletin birbiriyle anlaşarak, müşterek bir idare dahilinde kardeşçe yaşamasının gerekliliğini düşünenin zamanı çoktan gelmiş değil midir? Fakat bu gerçeği görüp, ona göre yürüyecek devlet adamı nerede?

Müfettiş bey "Erivan'da Marksizim - Leninizim Enstitüsü'nün Kürtlük propagandası yaptığını işittim; Ermenistan'da bugün toprağa bağlanmamış, kendi ana dili ile eğitim yapmayan Kürt köyü hemen hemen az bulunur" demektir. "Sovyet hükümeti geri kalmış Kürt halkını ileri götürmek için mesai sarfettiğini söyleyerek, Kürtlerin benliklerinin kuvvetlendirilmesi, Kürt nüfusun bulunduğu memleketlere karşı fena düşünceler beslemekte olduğunu göstermektedir" diyor. Bu ne kadar zavallı çirkin bir düşünüşdür. Sovyetler Birliği hükümeti az miktarda da olsa memleketi dahilinde yaşayan bir millet var. Bu milletin de insani haklardan yararlanmasını kabul etmesi vicdanında hakkı tanıyan her medeni şahsın tasvip edeceği adilane emel değil midir? Yoksa milletlerarası toplantılarda insan hakları, milletlerin kendi kaderini tayin etmek tabirleri gibi, her milletin bizzat Türklerin fırsat düşükçe iddia ettiği fikirlerin kıymeti nerede kalır? İşte, Sovyetler Birliği hükümeti de tebası hakkında her medeni milletin tabii, hatta zaruri bulacağı insani bir muamele yap-

maktadır. Türkiye dahilinde yaşayan 8 - 10 milyonluk Kürt varlığının kendi diliyle okuyup yazmak değil, hatta konuşmasını bile kabul etmemesi ne kadar zalimane ve medeni duygulara aykırı bir harekettir. Bölgesi dahilindeki halkın büyük bir kısmının Kürt olduğunu söylediği halde bunları yok etmek fikrinde olan Müfettişin düşündüğü gibi, Sovyetler Birliği hükümeti de kendi ülkesindeki Kürtleri yok etmeyi mi düşünsün?

Bundan birbuçuk sene evvel Erivan'da bir "Kürdoloji" kongresi toplandığını, "bizi pek alakadar edecek kararlar kabul ettiğini" işitmiş olduğunu söyleyen Müfettiş, alınan kararları şu şekilde tanzim ediyor.

a- Kürdü Türk kültürünün tesirinden kurtarmak.

b- Kürtlerin aslını eski hadiselerle dayanarak bulmak ve bir Kürt tarihini yazmak.

c- Kürtlerin Yezidilerle ve Ermenilerle irki münasebetlerini bulmak.

d- Bir Kürdistan haritası yapmak.

e- Kürtedeki lehçeleri birleştirerek tek bir dil oluşturmak, bir gramerle bir lugat yapmak ve yazıyı tesbit etmek.

Müfettiş bey bu kararların alınmasıyla Kürtlüğün kuvvetlendirilmesini kendi memleketinin zararına bir gelişme gibi görmektedir. Her türlü insani hakları çiğneyerek bir milleti dünya yüzünden kaldırmayı amaç sayan Müfettiş bey ancak böyle düşünebilir. Hiç olmazsa büyük hamileri Amerika Savunma Bakanı *Maknamara*'nın 1965 senesi şubat ayında Amerika Meclisi silahlanma bütçesinde söylediği sözlerden bari ibret alabilseler.

Maknamara, "Orta doğuda sükunet ve istikrarın temini üç problemin çözümü ile mümkündür"

1- Arap devletlerinin İsrail devletiyle anlaşması.

2- Arap devletlerinin biri birleriyle iyi geçinmesi.

3- Orta doğu devletlerinde mevcut kuvvetli Kürt azınlıklarının haklarının teminiyle mümkün olabilir.

Dünyanın öbür köşesinde bulunan bir devlet adamı bile Kürtlerin hakkının tanınmasını bir zaruret olarak anlamışken, gözleri kapalı hak tanımayan Türk büyüklerinin hala gerçekleri anlamak istememelerinin gelecekte kendileri için büyük bir felaket doğuracağından habersizdirler.

Hayalinde yaratarak, muhtelif isimlerle adlandırdığı dışardaki ondan fazla teşekkülden bahseden Müfettiş bey, büyük bir Kürdistan kurmak için çalışmakta olduklarını ve gayelerinin gerçekleşmesi için yardım temini maksadıyla bir çok devlete baş vurduklarını belirterek, "bu teşekküller kuracakları ilişkilerle bu gün bir başarı elde etmeğe muktedir olmazlarsa da, Türkiye'nin her hangi bir dış sorunla meşgul olduğu anı beklemek suretiyle gayelerine ulaşacaklarını ummaktadırlar. Aynı zamanda, herhangi bir dar zamanda Türkiye'ye saldırı halinde Kürtleri de ayaklandırmak arzusunun besleyen Suriye Kürtleri onbinlerce mülehaza ettiği bu teşekküllerin Türkiye Cumhuriyeti'ne yapacağı zararların önünü almak zamanının gelip geçmiş olduğunu" kaydettikten sonra hükümetin isabetli kararlarına yardım olmak üzere önerilerde bulunuyor.

Müfettişe göre ilk evvela düşünülecek şey şudur: "Birinci müfettişlik bölgesinde nüfus sayımı ile varlığı tesbit edilen bir milyona yakın Kürt" yok edilerek "cennet kadar güzel olan bu topraklar Türk vatanının ayrılmaz bir parçası haline mi" getirilecek? Yoksa herhangi bir aksi emelden doğacak ufak olaya bile meydan vermemek üzere hükümet kuvvetlerinin kontrolü altında bir çok senelerden beri sürüp gitmekte olan durumun kabul edilmesine mi gidilecektir? Bu şekillerin hangisinin uygulanması halinde, Kürtlerin daha kolay yok edilebileceğini belirtiyor. Öyle ki, hudut haricinde Kürtlük gayesiyle uğraşanların bu hudut içerisinde kendilerinin konuştukları dili anlar ve hisleri onlarla müşterek adam kalmadığına kanaat getirsinler. İnsani ve medeni duygulardan uzak bu icraatin tatbikini Müfettiş o kadar kolay mı zannediyor? Bir kaç satır evvel Alican, Seyithan'ın yüz kadar çetesiyle bir kaç taburu senelerce meşgul ettiğini söyleyen Müfettiş bey sayıları milyonlara varan Kürtleri hemen cefülkelam ortadan kaldırmanın mümkün olmadığını anlayamıyor mu?

Büyük insan Tefvik Fikret'in dediği gibi; *Zulmün topu var, kalesi var güllesi varsa Hakkında bükülmez kolu dönmez yüzü vardır. Göz yumma güneşten ne kadar nuru kararsa Sönmez ebedi her gecenin gündüzü vardır.*

Devam edecek

سترانه ک بو هه له بجه

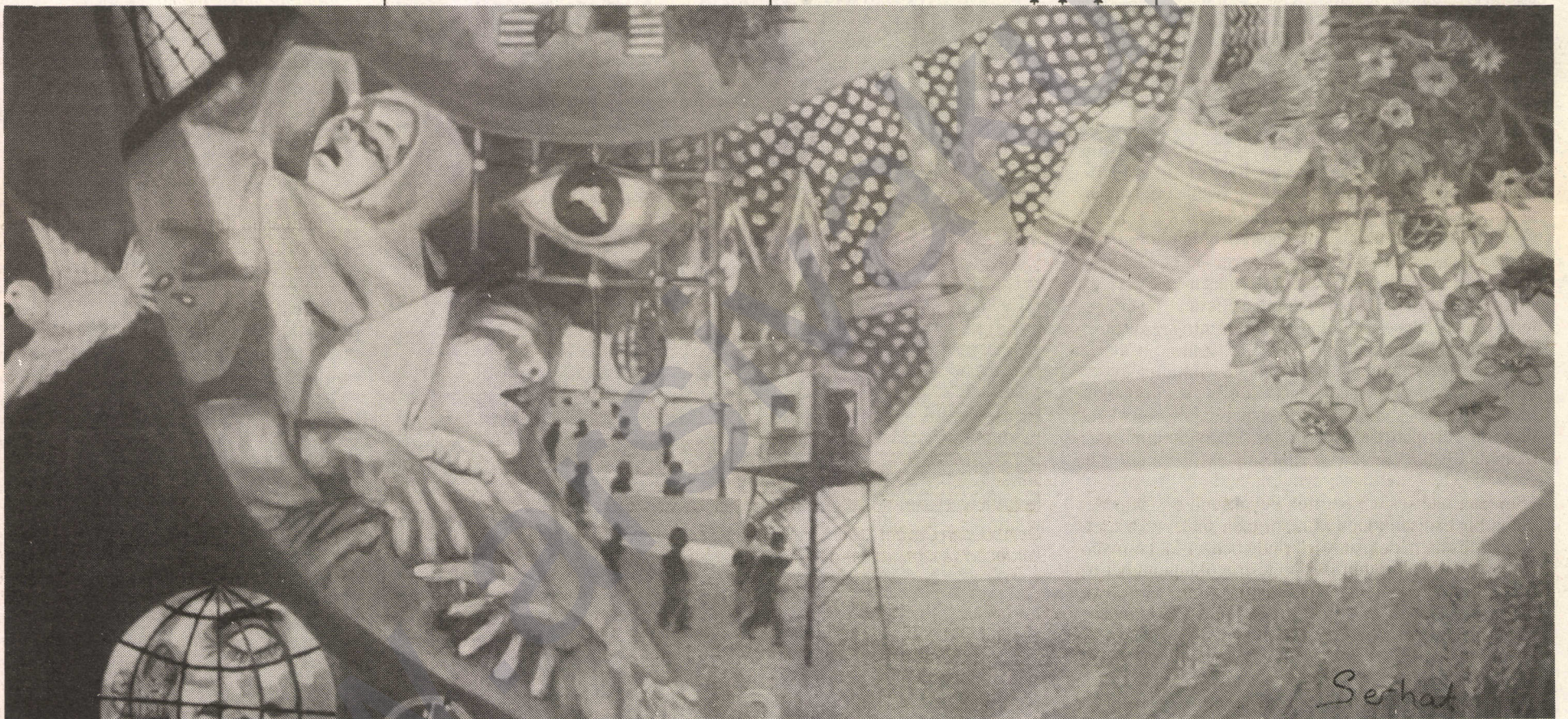
به يانيش دئ
خاپوورى كهن شارينكى تر
تو پينم نالينى
بؤ هه ناسدى شيعرى دلم
بؤ سهيرانگاي «كاني زهلم»
چون په يداكهم وارنكى تر
تو پينم نالينى
له كوى بينم شهنگه كوردستانينكى تر!

نه نه مامز
كه شاربان كوشت
جارينكى تر، زامينكى تر
به ربوو له ناو دلى «نالى»
بؤيه «نالى» ي له دل نالى

لؤلؤ مامز
چون ده توى
من ناوى لى نيم رزگارى ؟
نه گهر زولاك و گهش نه بئى نهم ناسمانه
نه گهر مامز هه موو رؤزى
دهنگه، رؤپويه، گريان
نه گهر نه مرؤش هاوارى بئى:
ديسان له باقمان بارانه!
نه نه... نه نه
نهم بارانه، نه بارانه
ناگر و ناسن بارانه!
چون ناوى لى نيم رزگارى؟
نه گهر مامز
له ناسمانا مردن بارى
نه گهر زه هرى ماري سهرشاني نه زده هاك
نه مرؤش له جه زن و نه ورؤزدا
بؤ مندالان بوو به ديارى
چون ناوى لى نيم رزگارى؟
گهر بينم

لؤلؤ مامز
نم .. نم باران
له بهر ناسمان
له به بئى دوو چيائى بهرز بهرز
يهك هه ورامان، يهك شه ميران
تيشكى خوربان ده پاميسان
ده بوون به په لكه زه پينه
بينيم پؤل پؤل مناله كان
شاربان له باوهش گرتبوو
له باوه شيان
«هه له بجه» بوو، بووكه باران
من گويم لى بوو
به رهو ناسمان ده پانقيژان
«هه باران و مه باران» و تياران
نه كهن تيشكى خور بكوژن
نه كهن تووره بكن ناسمان
نه كهن .. نه كهن
لنيمان بكن ناگر باران
* * *

لؤلؤ مامز
منى بئى يال
له دوور له دوور
به پرى كه وتم بؤ شاره زوور
خورم بينى پينه كهنى
گه پيام له گوند و گرد و دؤل
«نالى» م بينى له «خاك و خول»
گؤزه كهى خؤى هه لده كهنى
دهم به هاره و ...
گرى له شيعرى به ربوو
گوند شيعره، چيا شيعره، روويار شيعره
شاره زووريش، له بهر ده م «نالى» ي شاعيردا
باخچهى شيعره و
هه موو رؤزى خونچهى شيعرى پينه كهنى
* * *
لؤلؤ مامز
له جيهانى شيعر و به هار و سروشتدا
بوومه شهيدا، بووم ديوانه

سهرلهنوى «وهلى ديوان»
سترانه كهى كؤنى جاران
نهم جاره بان نه بؤ «شهم» ي
بؤ «هه له بجه»
بؤ وئى خه مى
كردى به هوزان و ستران
«شهم» دگرى
نهو دسترى
«هروانه سيروان نه گرى به چاوآن»
هروانه سيروان نه گرى به چاوآن

شبرى كوى «نه بئى وه ققاس»
له «هه له بجه» چون بوو به داس!
به هارى كوشت،
نه گؤفتند و نه نه ورؤز هينشت!
چون ناوى لى نيم رزگارى؟
گهر بينم
دوينى ميوانى ميرنك بووى
نه مرؤش مامز
شهيداي كؤشكى ميرنكى تر!!
چاك له بيرمه و، له بيرت دئ؟
دوينى ولان
چ كاره سات به سهر داهات
نه مرؤش مامز
وا دئ كاره ساتينكى تر
نه گهر دوينى
جهرگى شارينكيان هه لدرى
نه مرؤش «هه له بجه» ي سهربرى

لؤلؤ مامز
خؤم له وئى بووم
گهر ده پرسى چون ده زانى
پرس و هه والى هه نده ران .
رؤزى جارى وه كوو جاران
به سهره دان
ده بووم ميوانى كوردستان .
بينيم مامز
كانئى له كؤچكى ميرى پير، فه رمان درا
له هه ر لا، شار داگير كرا
خواوه ندى «نه بابيل» يش
ناسمانى شارى داگير كرد
مردنى رهش به سهر مرؤف، دابه شكرا
نه توش مامز له كؤچكى مير
مؤده نامهت پئى مؤركرا
مؤده گه لؤ ... مؤده گه لؤ
وا شاره كه رزگار كرا!!

له سهر جاوى «نارى زهلم»
ره شه لؤك ريز به ريزانه
له وئى ديم «وهلى ديوانه»
شيعرينكى نوى
بؤ به هار و نهم سهره مه
بؤ سهيرانگاي نهم بهر چه مه
بؤ عه شقى نهم گؤله «شهم» ه
ده كرد گؤزانى و ملوانه
* * *
لؤلؤ مامز
هه ر له وئى بوو
بيستم ده نكى چه مى «سيروان»
هه ر شه پزلى ناوازنكه
له سهر وئى كه مانچهى «كارزان»
بؤ من و به هار و شيعر
هه ر ده وئى، هه ر ده وئى
هه زار هه پزانوك و ستران

م. مايبى

Sermayenin Avrupası

Yirminci yüzyılda Avrupa iki büyük savaşı yaşadı. Savaşlar Avrupa halklarını derin bir biçimde etkiledi. Değer yargılar, deneyimler teoriler altüst oldu. Milyonlarca insan hayatını kaybetti. Bu savaşlardan sadece bir azınlık karlı çıktı. Sermayenin silah sarayısı ile uğraşanlar zengin oldu. Burjuvazi de bu savaşlarda çok şey öğrendi, deneyimler elde etti. Avrupa'nın çağdaş bilinci bu olumsuz savaş deneyimleri üzerine kuruldu. Böyle bir ortamda birlik ve beraberlik Avrupa burjuvazisi için önem kazandı. Çıkarı için dünya halklarını birbirine kırdırtan burjuvazi artık ortak çıkarlar için beraberliği savunuyordu.

1945 sonrası Avrupa'da milyonlarca fabrika, işyeri, işletme, köprü, baraj, konut yerle bir edildi. Savaş sonrası Avrupa'nın inşası gerekiyordu. Avrupalıların yeniden örgütlenmesi, ekonomik ve siyasal planda öne çıkmasını Amerika üstlendi. Faşizmin yarattığı derin tahribatları, yine her zamanki gibi emekçi halk ödeyecekti. Avrupa'nın savaş sonrası ortamında sermaye güçleri, devrimcilerden ve sosyalistlerden korkuyordu. Sosyalizmin önüne geçmek için Amerika Marşal planını devreye soktu. Savaş sonrası oluşan maddi çöküntüyü, taşımacılık sistemine, kılığa ve açlığa Amerikalılar çare bulacaktı. Avrupa sermaye çevreleri de artık Avrupa'nın birliğini ve Avrupa Birleşik Devletleri düşüncesini yaymaya başlıyordu. Korkunun ve endişenin odak noktası da ilkel bir anti - komünizm de birleşiyordu.

Avrupa'nın manevi babalığını Fransız Jeon Monnet yapıyor. Monnet, savaş sonrası Avrupa'da, Fransa'nın ekonomik planlamasından sorumludur. Barışın ağlanması için, Avrupa'da ki silah sanayisinin kaynaklarının denetim altına alınmasını savunur. İlk etapta kömür ve çelik sanayisini denetlemek için 1951'de Paris sözleşmesi imzalanır. CECA diye adlandırılan bu kuruluşta, Avrupa'daki işbirlikçi sendikalar da destek veriyordu. Fakat CECA salt kömür ve çelik sanayisini denetlemekle yetinmiyor, aynı zamanda iş alanı da oluşturuyor, konutları restore ediyor, eğitim sorunları ile uğraşıyor. Söz konusu sanayilerde çalışan işçilerin yaşam standartlarının yükselmesi için çalışıyordu. Bu beraberliğin temelini atan devletler, yani Fransa, İtalya, Batı Almanya, Hollanda, Belçika ve Luxemburg, Avrupa düşüncesine öncülük ediyorlardı. 1957 Roma sözleşmesi ile aynı devletler Avrupa Ekonomik Topluluğunu kuruyor. Amaç Avrupa'nın birlik ve beraberliğini genişletmek, Avrupa düşüncesini halklar arasında cazip hale getirmektir. Ortak bir pazar oluşması ile Avrupa beraberliğinin temeli atılmış oluyordu. Avrupa sermayesi gelişmeyi denetim altına almıştı.

Roma sözleşmesine göre 1992'ye kadar Avrupa'da dört özgürlük gerçekleşecekti. En büyük amaç sermayenin özgürlüğüdür tabii. Bunu kimse saklamıyor, saklamaya ihtiyaç duymuyor. Mal ve hizmet özgürlüğünden, işgücü (insan) ve sermaye hareketliliğinden söz ediliyor bu sözleşmelerde.

Avrupa'nın ortak pazarında sermayenin önünde birer engel oluşturan tüm pürozler teker teker ortadan kaldırılıyor. sermayenin hareketliliğini rahatsız eden gümrük, pasaport ve diğer bürokratik engeller kalkıyor ve Avrupalı ortak bir ticaret politikası oluşturuyor. Engel oluşturan vergiler, değişik gümrük kuralları, ihracat ve ithalat engellemeleri bir bütünlük biçiminde de harmanlaşıyor. Serbest rekabetin boy gösterdiği böylesi bir Avrupa'da büyük sermaye kümükleri yutuyor ve sermaye yeryüzünde kendi cennetini kurmuş oluyor. Örneğin trafik alanında Avrupa'da yığınla bürokratik engel var. Karayolları, hava yolları, demir

yolları, deniz taşımacılığı ile ilgili her ülkenin kuralları ayrıdır. Bütün bu kuralları sermaye kendi ihtiyaçları doğrultusunda hizaya getiriyor ve bu şekilde kendi hareketliliğini ve özgürlüğünü denetim altına alıyor.

Sermayenin Avrupa'da el attığı bir diğer önemli alan da enformasyon teknolojisi. Elimizde olan bilgilere göre Avrupa'da ortak bir TV kanalı oluşturuluyor. Bu kanal aracılığıyla sermayenin reklamı yapılacak, haber ve kitle iletişim araçları da burjuva ideolojisi ile donatılacak ve böylece kitleler sermayenin istekleri doğrultusunda yönlendirilecektir. Bu verilere dayanarak diyebiliriz ki, Avrupa daha da burjuvallaşacak, onların masasındaki kırıntıları da emekçiler toplayacak.

Sermayenin istekleri doğrultusunda değişiklik yapan Avrupa kapitalistleri, biraz da olsa sosyal alanda da değişiklik öneriyor. Sosyal yasalardaki haklar ve farklılıklar minimum standartlar düzeyine iniyor. Avrupa topluluğu vatandaşları olan birisi, her ülkede aynı haklardan yararlanıyor. Sigortalar alanında ülkelerin yasaları birbirine benzetiliyor. Örneğin, ana - babalık hakları sigortası, iş kazaları sigortası, çocuk yardımları, emeklilik sigortaları her ülkede yeniden düzenlenecek. Bu karar ve yönetmelikleri çıkaran organlar merkezileşiyor ve ulusal tabanından uzaklaşıyor. Sonuç olarak yöneten ve yönetilenler arasındaki mesafe büyüyor.

Eğitim alanında da sermaye Avrupa'yı değiştirmek istiyor. Farklı ülkelerin temel eğitimleri tek düzeye sokuluyor. Ana eğitim dallarındaki bilgiler bir merkeze göre düzenleniyor ve böylece daha ilk yıllarda öğrencilere "Avrupa bilinci" aşılanıyor. Yüksek okullar ve üniversite de üç yıllık eğitimden geçen herkese "Avrupa" diploması veriliyor. Her üye ülkedeki zanaat eğitimleri birbirine benzetiliyor.

Yani doktorlar, hemşireler, mühendisler, ekonomistler vb. personel kategorileri Avrupa'nın her ülkesinde iş hayatına katılabilir. Tabii ki bu hareketlilik aracılığı ile büyük Avrupa metropollerinde uluslararası bir elit oluşuyor ve burjuvaziye en iyi hizmeti sunuyor. Bununla beraber de burjuvazinin beğenileri, özentileri, hayalleri, zevkleri Avrupa'da sağlam bir sınıf bilincini oluşturuyor.

Avrupa'lı olan bu bilinçli burjuva sınıfı, üniversite ve yüksek okullardaki elemanları da sanayi sektörü ile sıkı bir işbirliğine zorluyor. Bu doğrultuda programlar geliştiriyor. Örneğin, COMETT (Community Action Programme in Education and Training for Technology) ve ERASMUS (The European Community Action Scheme for the Mobility of University Students)'i verebiliriz. Teknik araştırmalar sonucu keşfedilen yeni aletlere, ilaçlara, makinalara kapitalistler böylece erken bir dönemde patent koyacak, sonra kitlesel halde onları üretecek ve milyonlarına milyon katacaktır. Bunlara dayanarak diyebiliriz ki böylesi sözde bilimciler, araştırmacılar, teknisyenler, mühendisler ve ekonomistler onbaşılı oluyor. Kendi benliğini büyük sermayeye satmaktan zevk alan böylesi elemanlar da pek tabii, Avrupalılıktan, özgürlükten, hareketlilikten söz ediyor!. Böylesi kişilere Marksistlerin cevabı şu olmalı: Bilimin özgürlüğünü ve zanaatın grurunu ancak sömürüyü ortadan kaldırmış bir toplumda görebiliriz! Kapitalizm'de özgürlük ve grur yoktur.

Evet sermayenin mantığı hepimizce malum, almak ve satmak çıkar ve kar sermaye ilişkileri ve onun ışığında oluşan sosyal ve kültürel ilişkiler de bu ortamda oluşuyor. Sermayenin dolaşımı, başka toplumsal öğeleri de kendi mantığına göre harekete koyuyor. Sanırım bu ekonomik yasayı kavramak çok zor bir iş değildir. Anlayana....

Cihangir ŞERO

Dağlar da ağlar

3.

Yıl 16 Mart 1988

Yani bundan bir yıl önce, bugün... Kürdistan dağlarının bağrında kurulu, Halepçe şehri yeni bir güne başlıyor.

Dağlar bahara kesmiş.

Doruklar yeşilimsi, beyaz.

Bin yılların sevdasını uğuldayan, haykıran çağlayanlar, bir kısırak gibi kıvrım kıvrım...

Güneş nevroz çiçeğine batmış; parlak, canlı, kıvılcımlı, tıpkı örse vuran çekici gibi.

Halepçe halkı yaşama hazırlanıyor.

Sevdalı yürekler, kabaran toprak, coşkulu dağlarla boy ölçüşmekte.

Yeni bebeler, düşe-kalka yürümeye çalışan yavrular bir arı kovanı gibi uğuldayıp, haykırmaktalar.

Kürt anaları koyulmuşlar günlük işlerine, yüzyılların alışkanlığıyla.

Ve dağlarda peşmergeler... Geçitler, yollar, kavşaklar denetimde.

Ve birden gök gürüyor... Ortalık Nuh Tufanı!

Ağrı dağı kusuyor kinini; çaresiz, yoksul, güçsüz.

Ve gökyüzü aniden gri buluta dönüşüyor. Yükseklerde uçaklar zehir serpiyorlar Halepçe'nin toprağına: Topraklar tutuşuyor, çağlayanlar durgun, bebeler ememiyor artık ana sütünü...

Ve Halepçe koca bir mezardır Kürt dağlarının kucagında.

Kurtulanlar şaşkın, bitkin, intikam dolu. Veriyorlar yönlerini kanlı dikenli süngülü sınırlara.

Dağların haykırıları, dağların patlayan gümbürtüsü, zorluyor doğayı...

★

Türkiye Kürdistanı'na giriş yaptıktan sonra, İran üzerinden cepheye gitmek için, kamyonlara dolmuş peşmergeler arasında yaklaşık yirmi yıldır peşmerge olarak savaşan Dijvar Hemo'nun açıklamalarına tanık olan basın mensupları, Irak uçaklarının 25 Ağustos 1988 günü, yani Cenevre'de barış görüşmelerinin başladığı gün Berwari ve Bala bölgelerini kimyasal silahlarla bombaladığını öğrendi.

Dijvar Hemo, Irak'ın kimyasal silah kullanmaması durumunda, hiç bir şey yapamayacağını ve peşmerge güçleri karşısında tutunamayacağını vurgulayarak;

"Uçakları, helikopterleri, kariyerleri yetmedi şimdi kimyasal silah kullanıyorlar. Bu Allahın cezası kimyasal bombalar kullanılması iki gecede Bağdat'a ineriz" derken söylediklerinde içtendi ve tüm peşmergeler kendisi ile aynı kanyı paylaşıyorlardı.

Şığınma bölgelerinde karşılaşılan kimyasal silahlardan etkilenmiş kişiler, soluma güçlü çekiyor, yemek yemiyor ve sürekli mideleri bulanıyordu. Basın mensuplarına kimyasal silah kurbanı olarak gösterilen çocukların ağız ve göz çevrelerinde kalın

kabuklu yaralar, vücutlarında her dokunulduğunda acı veren kızarmış bölgeler vardı. Görme zorluğu çeken çok sayıda çocuğa, sıtmadan, bağırsak enfeksiyonlarından göz travmasından etkilenmiş genç yetişkin insanlar ise, göç koşullarının olumsuz izlerinin taşıyıcısı idiler. Açıkta akıp giden dere sularını hem içme, hem de temizlik amacıyla kullanma sonucunda çok sayıda kişi hasta düşmüş, günlerdir doğru dürüst hiç bir gıda alamayan analar süt bebeklerini doyuramaz olmuşlardı. Takvimlerin 11 Eylül'ü gösterdiği gün Yüksekova'daki Uzunsırt ve Süstü kamplarında kolera salgınının baş gösterdiği toplam 17 çocuğun öldüğü öğrenildi.

12 Eylül 1988'de yaklaşık 1500 kadar Kürt, Uludere'nin Ortabağ mevkiinden son sığınmacı grup olarak Türkiye Kürdistanı'na giriş yaptılar. Bunlar helikopterlerle, kaçmakta olan sivil grupların önünü kesmek için bölgeye indirilen Irak komando birlikleri ile gündüz savaşarak geceleri de gizlenerek yol alan ve sonunda Irak komandolarının çemberlerini yararak sınırı geçmeyi başaran bir aşiretin mensuplarıydı. Çatışmalar sırasında 28 ölü verdiklerini ve 500'den fazla Irak komandosunu öldürdüklerini öğrendik...

6 Eylül 1988'de Irak, dünya kamuoyunun olumsuz tepkisini kırmak için af çıkardı ama, bu afa uyarak Irak'a geri gidenlerin sayısı 1500'ü geçmedi. Bunların çoğu da Kürt göçü sırasında onlarla birlikte geçmiş olan, peşmerge denetimindeki kurtarılmış bölgelerde yaşayan Türkmenler ile Ermeniler'di.

12 Eylül 1988 günü TC'nin yetkilileri 14 yaşından büyük olan Kürt sığınmacılara kimlik verilmesi kararını aldı. 14 yaşından büyük tüm sığınmacılar için hazırlanan sığınmacı kimliklerinin dağıtımı 15 Eylül 1988 sonrasında başladı. Bu aşamada kamplarda çeşitli provakasyonlar gözlemlendi. 13 Eylül 1988 günü Diyarbakir ve Uzunsırt kamplarında çıkan kavgalarda 3 ölü, 5 yaralı verilirken, çatışmalarının kaynağı olarak, kamplara sızmış Irak ajanlarının varlığı gösterildi.

Göç sonrasında çeşitli yollarla kamplara sızmış olan Irak ajanlarının varlığını saptayan Kürtler, af çağrısı sonrasında bu ajanların kamp dışına atılması için yetkililere bir çok kez başvuruda bulundular. Bu tür olayların yanısıra yine 13 Eylül 1988'de TC, Birleşmiş Milletler'in kamplarda araştırma izni istemesi durumunda buna izin vermeyeceğini belirtti.

16 Eylül 1988 günü TC Başbakanı Turgut Özal, dünya kamuoyuna ve özellikle Batı Avrupa ülkelerine çağrıda bulunarak sığınmacı Kürtlerin yarısını almalarını istedi. Bu çağrıya yalnızca Hollanda 60 kişi alabileceği yanıtını verdi. 17 Eylül günü ise, kamplarda arama yapılmasına karşı Kürtler yemek boykotuna gittiler...

Mahmut BAKSİ
(Devamı gelecek sayıda)

Kürt kadını neymiş meğer!..

Sayın Oruçoğlu, Kürdistan Press'in altıncı sayısını karıştırdığımda, "Kürdistan'da kadın tipleri" başlıklı yazıyı görünce, işte nihayet birileri "Kürt kadını" hakkında yazma gereğini duymuş. İyi çok iyi diye düşündüm. Çünkü sizin de bildiğiniz gibi Kürt kadını ve sorunları halen gazetelerimiz için tabu sayılan konulardan biridir. Nedense bu konuya pek değinmek istemeyiz; ya da çok yüzeysel bir iki lafla yetiniriz. Halbuki gazeteler bu konuda çok önemli rol oynayabilir, geniş kadın kitlelerine seslenebilir; onları devrimci mücadeleye kazanma işlevini üstlenebilirler; bu çok önemli fırsatı elden geçiriyoruz.

Fakat yazınızı okuduğumda, sevincim kursağımda kaldı. Bir Kürt kadını olarak yazımın bana çok yabancı geldiğini söyleyebilirim. Hayretler içinde kaldım. Kürt kadını neymiş meğer!.. Kürt kadınının böyle kategorilere ayrılması beni çok şaşırttı doğrusu. Çünkü, yazınızda bir iki cümleyle doğrulardan dem vurmanıza rağmen, yazının geneli ele alındığında, bilimsellikten çok uzak olduğu görülür. Kendinize göre Kürt kadınına gerçeklikten uzak bazı karakter özellikleri yakıştırmışsınız. Bu yazıyı, yıllanmış ve romantizmin etkisinde kalmış bir psikolog kaleme alsaydı bu derece tepki görmezdi. Fakat siz devrimcilik adına bunu yaptığınız için bizden toleranslı olmamızı bekleyemezsiniz.

Kadın sorununun toplumsal bir sorun olduğunu bilmiyor olamazsınız. Öyleyse neden kadınları bağlı buldukları toplum yapısına göre ve sınıfsal konumlarına göre ele alma gereği duymadınız. Siz de biliyorsunuz ki; her sınıf ve ara tabakaların kendine özgü, ahlak ve karakter özellikleri vardır. Gerçi yazınızda belirttiklerinizi de, belirlirli bir sınıftan kadına veya ara katmanlardan bir kadına mal etmek mümkün değildir. Her Kürt kadını dayaktan iğrenir, zevk almaz. Aslında hayal dünyasında gezen Kürt kadını değil sizsiniz. Sergilediğiniz her kadın tipinde, Kürt kadınına aşağılamış, onunla dalga geçmişsiniz. İyi bir iş yapmaya niyetlenmiş fakat bilimsellikten uzak yaklaşımınızla konuyu saptırmış, Kürt kadınına hakaret etmişsiniz.

Umarım siz bu eleştirileri toleransla karşılar; soruna ciddiyetle yaklaşır, konuyla ilgili devrimci literatürleri okur; hem bilincinizi hem de perspektifinizi geliştirirsiniz. Ayrıca, yapacağınız başka bir şey de var; o da, bir Kürdistan gezisine çıkmanızdır. İşte o zaman, Kürt kadını neymiş meğer diyeceksiniz.

Sermin / İsveç

Gerçeklere önyargısız bakalım!

Sayın Muzaffer Oruçoğlu, "Kürdistan'daki Kadın Tipleri" başlığı altında değindiğiniz "mümin kadın tipi" acaba ne derece Kürdistan'daki kadın tipini temsil ediyor? Siz Kürdistan'daki mümin kadın tipini anlatırken, maalesef bir çok kişinin saplandığı önyargılara fazlasıyla saplanmışsınız. Şimdi size soruyorum; Kürdistan'daki mümin kadın tipi yani sizin anlatmaya çalıştığınız mümin kadın tipi tori ve pratikteki (Kürdistan'daki) mümin kadın tipiyle ne derece ilişkisi vardır? Siz de taktir edersiniz ki Kürdistan'ın % 90 müslümandır. (En azından o anlayışa sahiptir) Hele hıristiyanlıkla hiç alakası yoktur. Durum böyle iken, en azından senin bu konuya değinmeden önce, Kürdistan'da hakim olan dini, yani islamın kadın hakkındaki dünya görüşünün teori ve pratiğini gözönüne getirmeliydin. Çünkü Kürdistan'da senin değindiğin orta çağ hıristiyanlığının koflaşmış anlayışı yoktur. Bunu benden belki iyi biliyorsun. Öyleyse neden? Kürdistan'daki mümin kadın tipini anlatırken orta çağ hıristiyanlığının felç ve sapıklığa varan anlayışını Kürdistan'da mümin kadın tipiyle islama buluşturmaya ve gerçekle alakası olmayan Kürdistan'daki mümin kadın tipiyle insanlarımızı hıristiyanlığın orta çağ karanlığına itiyorsun.

Seni ve senin gibileri bu yola iten iki sebep olabilir; birincisi, yukarıda kısaca açıklamaya çalıştığım, yani bir başka deyişle kasıt olabilir.

İkincisi ve önemlisi sizin Kürdistan'da hakim olan din anlayışını, yani islamı ve islamın kadın hakkında görüşünü bilmediğiniz anlaşılıyor.

Bak sana küçük bir örnek vereyim: İslam'da "mümin kadın ve mümin erkek bir birinin yardımcısı ve tamamlayıcısıdır." Bu prensibi eğer iyi tahlil ederseniz, o zaman dahi anlayacaksınız ki, anlatmaya çalıştığınız Kürdistan'daki mümin kadın tipi ile hiç bir alakası olmadığı kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Eğer mevcutta bir yanlış anlayış varsa (ki vardır) o da islamı iyi anlayamamış, (özümseyememiş) kişilerin islam adına ortaya çıkıp, cirit atmaları ve sizin gibilerin de böyle insanların uygulamalarını islamın imiş gibi göstermeye çalışmasıdır. Gerçekleri önyargısız görmek dileği ile...

Nidal Se / Bern, İsviçre

Polonya ü mâza girover

Di demê niha de li Polonya mixalefet û hikumet bi hev û du re dan û standina dikan, li dor mêza girover rûdinin.

Pirsa peydabûna mixalefeta Polonya û hevrikatiya wê digel hikumetê babetekê dût û dirêj e. Lê ji bo naskirina rewşa niha ya Polonya, ji sala 1948 ê destpêdikim û bi taybetî ji 14. 5. 1948 ê, roja damezirandina Partiya Yekgirtiya Karkerên Polonî (PYKP) ya ku hevgerîna Partiya Karkerên Polonî (PKP) û Partiya Sosyalîsta Polonî (PSP) pêkhatiye.

Ev partî çî çare peyda nekir bo rewşa aboriya Polonya. Di meha şeşê 1956 an de li bajarê Poznan karkerên kargeha Tsêgêlîskî bi xwenîşandaneke daketine kolan, li ser rewşa siyasî û aboriya wî çaxî sloganan avêtin, daxwaziye wê bo rewşeka çêtir bo karker û pala dan xuyanikirin. Xwenîşandan hate şikandin. Di Komîta Navendiya PYKP ê de guhertin çêbû. Viwadîswaw Gumewka yê ku heta wî çaxî ji layê desteka stalînîst ve di girtîxanê de bû hate berdan û bû Sekreterê Yekemîn yê Komîta Navendiya PYKP ê.

Lê diyare di navbera hikumet û mixalefete de nakokî her hebû, bi gelek awayê xebat dikirin. Xebatê xwendevanên jî pêş diket. Meha adara 1968 ê xwendevanên bajarê Warşo û hindek ciyên di xwenîşandaneke berfireh çêkirin. Sedema xwepêşandanan jî rênedana hikumetê bû, bo pêşkêşkirina şanogeriya nivîskarê mezinê Polonya Adam Mitskiyewîç li Warşo. Ji ber ku şanogeriya wî li dijî Rusya Qeyserî bû. Di şanogeriya de vergirtina axa Polonya ji alî Rusya ve dihat pêşkêşkirin. Hikumeta Polonî ve şanoyê anti-Sovyet dizanî, ji ber hinde qedex kiribû.

Nerazîbûnên biçûk car caran li bajar û bajarên Polonya diyarîbûn. Lê bi rengekî berfirehtir bi serkêşiya Leh Walesa serhildanên karkeran li bajarên mezinên Polonya wekî Gdaynîsk, Şçeçîn Wûc ûhd. di salên 70 î de destpêkirin. Ev serhildan jî hatin bédeng kirin, her wekî sala 1956 ê piştî ve serhildanê jî hindek endam û Sekreterê Komîta Navendiya PYKP ê hatin guhertin. Edward Gêrêt bû Sekreterê yekemîn yê partiyê û hewil da siyaseta hikumetê biguhurît.

Di sala 1976 ê li bajarê Radom karker bi xwenîşandana derkeftin. Paşî bi awayekî nû û berfireh li sala 1980 î li bajarê Gdaynîsk û hindek bajarên din karkera serhilda û têkçûna wê salê bû egera derêxistina Sekreterê Yekemîn yê PYKP ê Edward Gêrêkî jî partiyê û hatina Sekreterê nû Stanisway Kanya digel dest tewardanekê di Buroya Polîtîk û Komîta Navendî de.

Di wê salê de hikumet û mixalefeta karker û gundiyan li ser rewşa aborî û siyasî ya Polonya bi hev û du re rûniştin û dergehê gengaş û giftûgoyê hate vekirin. Pêngaveka nû hate avêtin bi damezirandina "Solidarnoşç" Hevkarî, Yekîtiya Serbixwe ya Karkerên Xudan Pişe û nûnerên hi-

kumetê çûn bajarê Gdaynîsk û digel serkêşê serhildanê Walesa re axaftin kirin. Di encam de protokolek bi navê "Li hevtegihiştinên Gdaynîsk" li navbera herdu layan de hate îmzakirin.

Di sala 1981 an de Voyçix Yarozelski dibit Sekreterê yekemîn yê PYKP. Di 13. 12. 1981 ê de hikumet li seranserê Polonya qanûnê neasayî bi rêvedibit. Ev qanûn jî dibit sebeba hilweşandina hemî rêxistinên pişeyî û siyasî li Polonya, ji bilî PYKP ê partiya deshelatdar. Tevgera (bizava) Solidarnoşç jî tete qedexekirin û Leh Walesa tete girtin.

Di meha 7 sala 1982 ê de qanûnê naasayî (awarte) tete rawestandî, paşê tete hilweşandin. Di sala 1982 an de sendikayên karkera di nav "li hevtegihiştinên giştî yê karkerên Polonî yê xudan pişe" de teta hev. Her wesa "Tevgera Vejandina Welatparêz" û çend livînekên di yê ji vî rengî teta damezirandin.

Di sala 1987 ê de careka din bi awakî diwartir û ji hemî cara firehtir serhildana karkeran destpêdike. Her bi serkêşiya Solidarnoşç û rêberê wan Leh Walesa. Piştî gelek tevger û danûstandinan hikumet ji bo dumahîk anîna serhildan û helkirina pirsan digel Solidarnoşç rûnişt. Ew rûniştin û giftûgo bûn egera bi serkeftina pêşniyariya "Mêza Girover" bo demokratîxistina jiyanê li Polonya.

Solidarnoşç ev hêzên jêrîn pêkhatiye:

- 1-Solidarnoşça Karkera.
- 2-Solidarnoşça Cotkarên Individual.
- 3-Yekîtiya Xwendevanên Serbixwe.

Kombûn û rûniştinên wan ji 6. 2. 1989 ê destpêkir û heta nivê meha 2-an dom kir.

Giftûgo li ser barê aborî, siyasî û civakî yê Polonya yê navxweyî û yê ji derveyî ye. Daxwaziye mixalefete pirin. Hin xalên daxwaziya wan weha ne:

-Beşdarbûna Solidarnoşç di parlamento-yê de.

-Serxwebûna rêxistinên pişeyî.

-Serbestkirina damezirandina partiyên nû.

-Guhertina desturê. Ev pêşniyarî hatiye wergirtin û biryar hatiye dayin ku desturê nû li Adara 1991 ê bête weşandin.

Hêjî gotinêye bêjim, ku ev rûniştin û giftûgo li ser gelek asta teta kirin û gerandin. Mêza girover pêkhatiye ji mêza serêkî ya ku serkêşên herdu laya teta rûdinin û mêzên cuda cuda. Ji bo her babetekî rûniştinên taybetî û cuda hene. Pispore û şehrezayên wî babetî û wê pirsê teta beşdar dibin. Her di wî çaxî de hemî dezgahên ragehandin û weşana Polonî van rûniştina pêşçavî milletê Polonî dikin.

Herwesa divêt ew çende jî bête desnişankirin, ku hem hikumetê de û hem mixalefete de deng hene li dijî Mêza Girover û li dijî giftûgo û pêkhatinê. Herwesa ji carna di çaxê rûniştinên Mêza Girover de xwendevan bi xwenîşandana dijî hikumetê derdikevin. Xwenîşandana mezin a bajarê Kirakov ku di rojên 17-24. 2. 1989 de pêk hat yek ji wan bû.

Aya dawiya Mêza Girover û hewildana hevtegihiştin û lihevhatinê peydakirina çareseriya bo arêşe û tengavî û pirsgerêkên aborî û siyasî û civakî yê Polonya de çî bit? Girîngtirin pirs li Polonya îro ev e.

Rastî Hironî / Warşo

KURDISTAN PRESS

Genel yayın yönetmeni
Orhan KOTAN, 08 - 29 50 56
Berpîrsiyarê Aligir
Yardımcı yönetmen
Çetin ÇEKO, 08 - 29 83 32
Adress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Büro; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf; [46] 8-29 83 32
Telex; 131 42 ANK S
Telefax; 08-29 50 56
Bankgiro; 343-5559
Postgiro; 2 65 33-0
Çapxane • Baskı;
Tidnings Tryckarna på Åland AB

Berpîrsiyarê Giştî
Genel yayın yönetmeni
Orhan KOTAN, 08 - 29 50 56
Berpîrsiyarê Aligir
Yardımcı yönetmen
Çetin ÇEKO, 08 - 29 83 32
Adress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Büro; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf; [46] 8-29 83 32
Telex; 131 42 ANK S
Telefax; 08-29 50 56
Bankgiro; 343-5559
Postgiro; 2 65 33-0
Çapxane • Baskı;
Tidnings Tryckarna på Åland AB

- Nivîsarên ku teta şandin li xwedîyan venagerin
- Gonderilen yazılar iade edilmez
- Redaksiyon dikare nivîsarên ku ji rûpelên xwendevanên û Serbest Kürsî re teta şandin, li gor düzêna rûpelan, kurttir bike.
- Serbest Kürsî ve Okuyucu Sayfası için gelen yazılar, özüne dokunulmadan sayfa düzenine göre redaksiyon tarafından kısaltılabilir
- Eger xwedîyên nivîsarên kurdî tetteki taybetî nebêjin, redaksiyon dikare, li gor standardên zimanê kurdî, guhertinên pewist çêke

ABONE

3 Mehî • 3 Aylık 6 Mehî • 6 Aylık Salek • Yıllık
48 SEK-24 DM 96 SEK-48 DM 208 SEK-104 DM

Tarih / Dîrok.....

NAV / PAŞNAV
İSİM / SOYİSİM

NAVNIŞAN
ADRES

WELAT / ÜLKE

Hûn dikarin heqê aboneti li ser hesaba GILALA AB Postgiro 26533-0 Stockholm razîn û sûreteke jê ji Box 7080, 172 07 Sundbyberg-Sweden re bi qarta abone rêkin.

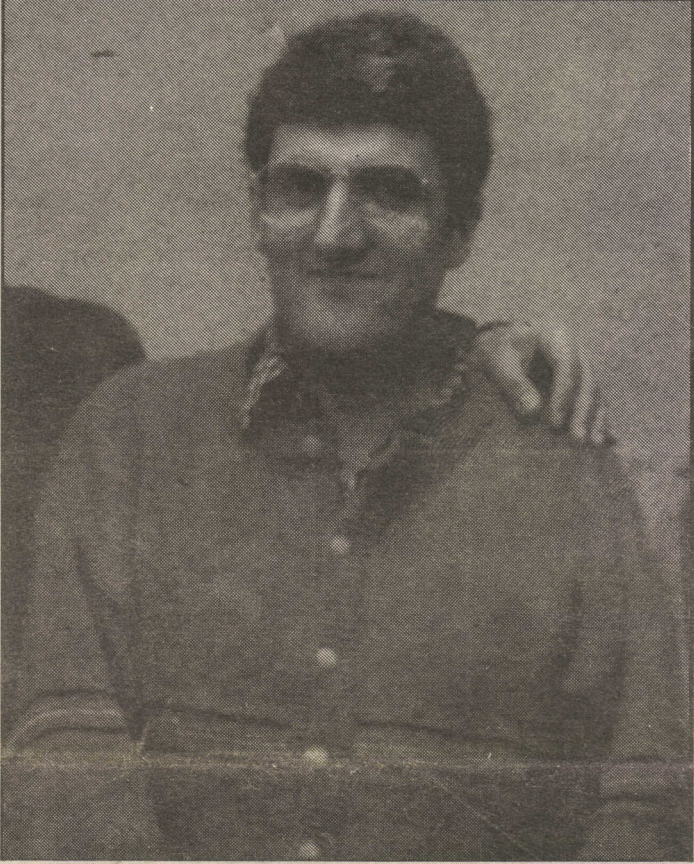
Abone ücretini GILALA AB PG; 26533-0 Stockholm kontosuna yatırarak, bir kopyasını Box 7080,172 07 Sundbyberg-Sweden adresine abone kartıyla birlikte postalayarak abone olunabilir.

KURDISTAN PRESS

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Orhan KOTAN, 08-295056
Redaktion sekreterare
Çetin ÇEKO, 08-298332
Kurdisk Turkish
Veckotidning
Nummer; 65 (11) • Vecka 11
16 Mars • Adar 1989

Postadress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Besökadress; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf; [46] 8 - 29 83 32
Telex; 131 42 ANK S
Telefax; 08 - 29 50 56
Bankgiro; 343 - 5559
Postgiro; 2 65 33 - 0
Tryckeri; Tidnings Tryckarna på Åland AB

R. Maraşlı'ya özgürlük

Uluslararası Af Örgütü, insan haklarının çiğnendiği ülkelerde koruması altında bulunan politik tutukluların serbest bırakılması için geniş bir kampanya başlattı. Af Örgütü'nün Türk hükümetinden de serbest bırakılması talebinde bulunduğu tutuklular arasında, 36.5 yıl hapis cezasına çarptırılan KOMAL Basım-Yayınevi sahibi Recep Maraşlı da bulunuyor.

Geçtiğimiz ay içinde Uluslararası Af Örgütü'nün İsveç Seksiyonu, yine aralarında Recep Maraşlı ve çeşitli milliyetlere mensup, işkence sonucu sakat kalmış, kaybolmuş kişilerle ilgili geniş bir kampanya gerçekleştirmişti.

Recep Maraşlı kimdir?

16 yaşında "Tek başına örgüt kurmak" suçundan tutuklanan ve 1971-73 yılları arasında Diyarbakir Askeri Cezaevi'nde yatan Maraşlı, 1974 affı ile tahliye edildi. Üniversite öğrenimine başlayan Maraşlı, daha sonra merkezi Ankara'da bulunan KOMAL Basım-Yayınevi'nin İstanbul sorumlusu olarak çalışmaya başladı. Bir süre sonra yayınevinin sahipliğini de üstlenen Maraşlı, 12 Eylül öncesi yayınlanan bir kitaptan ötürü tutuklanarak İstanbul Sağlıkçı Cezaevi'ne kondu. Sinop, Trabzon ve Niğde cezaevlerine sürülen Maraşlı, daha sonra tahliye edildi.

12 Eylül Darbesi'nden sonra 1982 yılında İstanbul'da tekrar tutuklanan Maraşlı, yayınladığı kitaplardan ötürü yargılandı ve ağır cezalara çarptırıldı. İstanbul'dan Diyarbakir'e sürülen Maraşlı, burada da Rızgari Örgütü Davası'ndan yargılandı. Bu yargılamalar sürecinde mahkeme önünde yaptığı savunmalardan ötürü de ayrıca yargılanarak hapis cezasına çarptırıldı.

Sağlık şartları kötü olan Maraşlı'nın, İstanbul Metris Cezaevi'nde 1983 Temmuz ayında katıldığı 28 günlük açlık greviden hemen sonra Diyarbakir'e sürelmesi ve Diyarbakir'de 49 gün süren ölüm orucuna katılması, vücudunda ciddi sakatlıkların doğmasına yol açtı.

Şubat 1988'de Diyarbakir Cezaevinde başlatılan direnişin başarıya ulaşması ve anadilde konuşma hakkının elde edilmesinden bir süre sonra idare, alınan hakları uygulamamak için geri adım atmaya başlamıştı. Daha sonra Diyarbakir Cezaevi'nde bir tünelin bulunmasını bahane eden cezaevi idaresi, 100 civarından tutuklu ve hükümlüyü çeşitli cezaevlerine sürgün etti. Bu arada Eskişehir Cezaevine sürülen, Maraşlı'nın tedavi için Ankara'ya sevk edilmesi gerekiyordu.

TC Adalet Bakanlığı ve cezaevi idaresi sağlık durumu gün be gün kötüleşen Maraşlı'nın tedavisinin yapılmaması için ellerinden geleni yaparken, Amnesty de Recep Maraşlı'ya özgürlük istiyor.

SÄPO wezîran jî guhdarî dike!

Telefonên Wezîrê Dervayê Swêdê Sten Andersson jî ji alî îstîxbarata Swêdê ve hatiye guhdarîkirin

Piştê kuştina Olof Palmê li Swêdê şqendalên mezin çêbûn û çêdibin. Çerxa dewletê û aşê hikumetê pirr caran li hev ketin. Hikumet dixwaze ev çerx tim û tim di bin emrê wê de be. Lê çerxa dewletê ji pola ye, zû bi zû natewe. Gava dixwaze destara aşê negerîne, aş betal dimîne.

Ew şqendalên ku ji sala 1986 vir de bûne, bi hejmaran nayê jimartin. Roj tune ku rojnamên Swêd behsa van tiştên qirêj, rûreş û pîs nekin. Xasma îstîxbarata (parastina) Swêd, bi navê SAPO bûye melkemat û ketiye holê. Her tişt di bin qontrola wan de ye. Tiştêkê veşartî an jî bi dizî li vî welatî nemaye. Çavên xefiyan çaralî dibîne. Ji tirsê wan pirr kes newêrin devên xwe vekin.

Wek rojnamên Swêdî dinivîsin, ev bi salan e ku parastina Swêd hinek biyaniyan kontrol dike û bi dizî, bi alîkariya mîkrofonan guh dide peyv û jiyana wan. Kurd jî ji vî tiştê ne bê par in.

Guhdarkirina Kurdan, piştî kuştina Olof Palmê eşkere bû. Hans Holmér û hevalên wî, bi awakî vekirî vî tiştî qebûl kirin û sucên xwe înkâr nekirin. Li gora Hans Holmér ji bo selameta dewleta Swêd, divê ev tişt pêk bê. Nexwe, Kurd dikarin rojek vî dewletê ji kok ve rakin.

Her weha çîroka xefiyê Ebbe Carlsson jî bi mehan raya giştî ya Swêdê meşxul kiribû. Ebbe Carlsson jî ji bona guhdarkirina Kurdan bê destûra dewletê xwestibû hin malzemeyên guhdarkirinê têxe Swêdê. Lê zilamên wî li ser sinor hatibûn girtin û şqendalek mezin derketibû holê.

Paşê jî Wezîrê Edaletê dev ji kar berda bû.

Di van rojên dawî de di rojnamên Swêdî de şqendalekî nû çê digre. Ev jî guhdarkirina hin parlamenter û wezîran e.

Gava ku serê şûrê bi aliyê Swêdiyan ve çû, erd hejiya. Bo ku SAPO ne tenê guh dida xeriban, herwusa ji wezîran bigre heta parlamenter û nivîskarên... Xasma mesela guhdarkirina Berwedare bi nav û deng Hans Göran Franck wek dînamîtek teqiya. Hans Göran Franck mirovekî pirr tê naskirin, di dava Kurdan de berwedari dike.

Li gor nûçeyên rojnamên Swêdî SAPO bûro û mala wî xistiye bin qontrolê. Bi cîhazên modern telefonên wî guhdarî dike û di derheqê wî de rapor dinivîsin.

Hans Göran Franck parlamenterê Partiya Sosyaldemokrat e. Lê dîsan jî nikare xwe ji nav lepê polîsan derxe. Dîsa li gor nûçeyên rojnamên Swêdî telefonên hin şexsiyet û berpirsiyarên bilind jî ji alî SAPO ve tî guhdarî kirin. Yek jî wan Wezîrê Dervayê Swêd Sten Andersson e. Andersson di 12 'ê adarê de eşkere kir û got:

"Bê şik ez jî tî guhdarî kirin."

Lê Sten Andersson naxwaze bêje çawa û bi çî awayî tî guhdarî kirin.

Ev bûyer li Swêdê bû sedema minaqaşên cur be cur. Ji ber ku kes bawer nedikir, ku kontrola îstîxbarata Swêd bigihîje endamên parlamento û wezîran.

Hunermend Mihemed Şêxo wefat kir

Hunermendê hêja Mihemed Şêxo çû ser heqîya xwe. Mihemed Şêxo bi deng û tembûra xwe gelek xizmetên hêja bo musîqayê kurdî kiribû. Mihemed Şêxo ji qeza Qamişlo gundê Xecokê bû û ji malekî xizan dihat. Mihemed Şêxo ji biçûkayî ve dest bi musîqayê kiribû, lê navê wî di salên 1970'î de, di nav xelqê de hat naskirin û hezkirin. Zordestiya hêzên kolonyalist tu car li ser

wî ranedibû. Ji ber wî di sala 1974 an de derbasî Kurdistanê Başûr bû di nav şoreşê de ma. Piştî tîşkûna şoreşê derbasê Iranê bû û li wir zewicî. Mihemed Şêxo di sala 1984 an de veqerîya Kurdistanê Suriye û dîsa hunerê xwe domand. Lê hêzên dewletê dev ji wî bernedidan.

Wefata Mihemed Şêxo di nav Kurdan de bû sedema xemgîniyeke mezin.